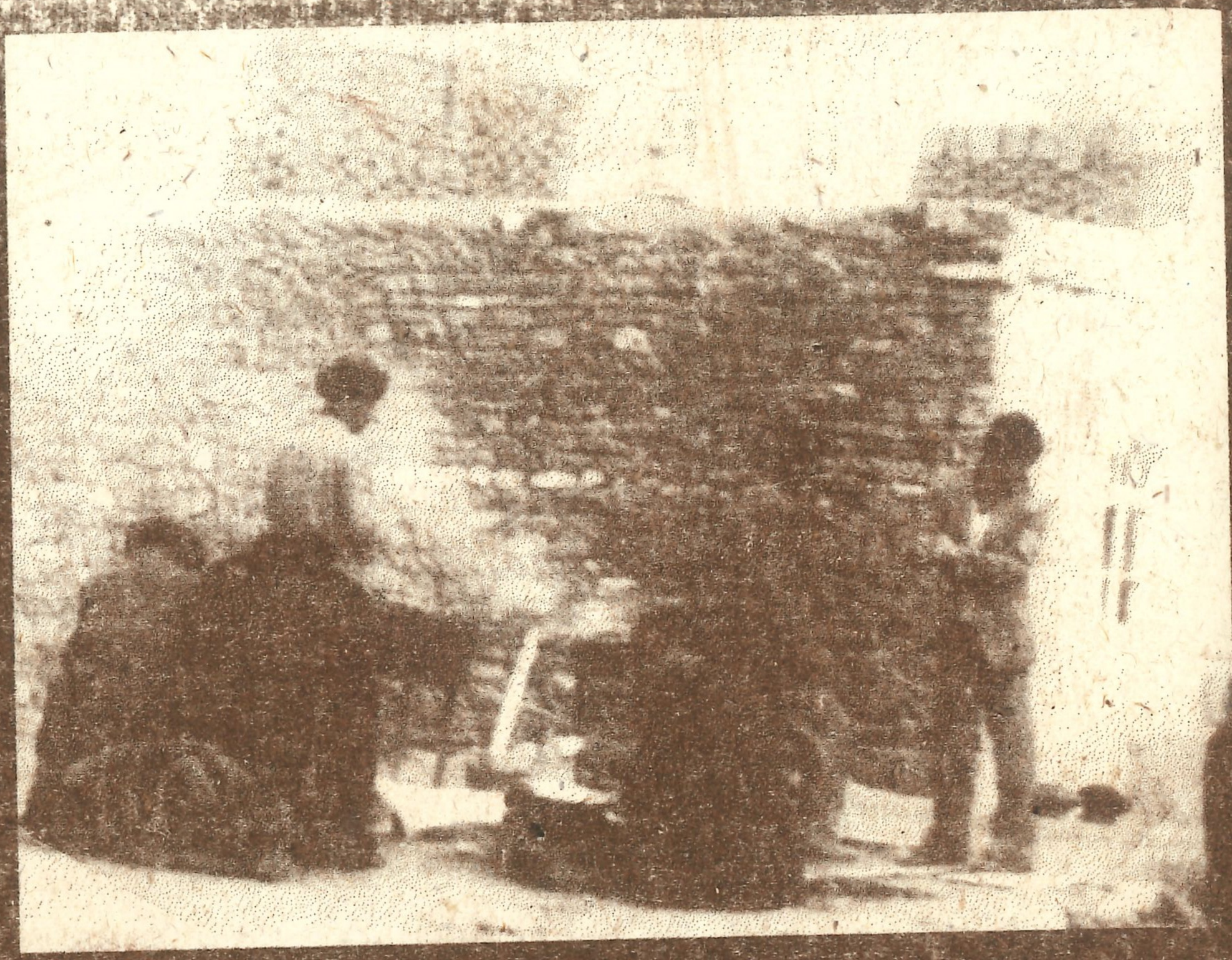
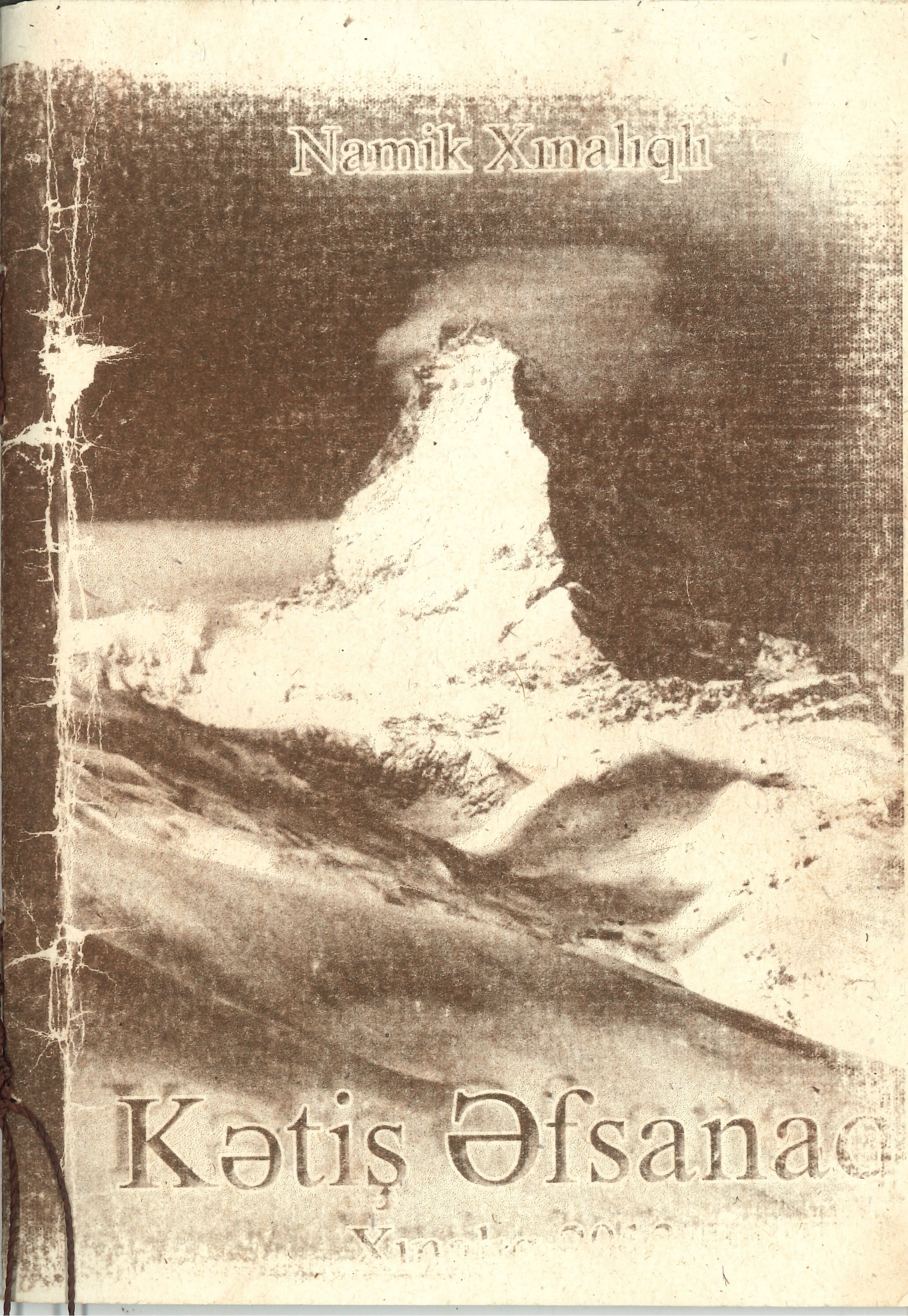

Də əfsanəd asır Kətişi inqer lıgılırzıı
ağzıllı kızağlı yə hed e Kətişi əfsanə ciri kitabır liqşən

Namik Xınalıqlı

Namik Xmalhqlı

Kətiş Əfsanəsi

Namik Xınalıqlı

Kətişi Əfsanəd

Xınalıq-2013

mizili şiždu:
ı
nizili kətişi miẑir gəxirkudur:
ı, Monika Rind-Pawlowski

ov, Monika Rind-Pawlowski

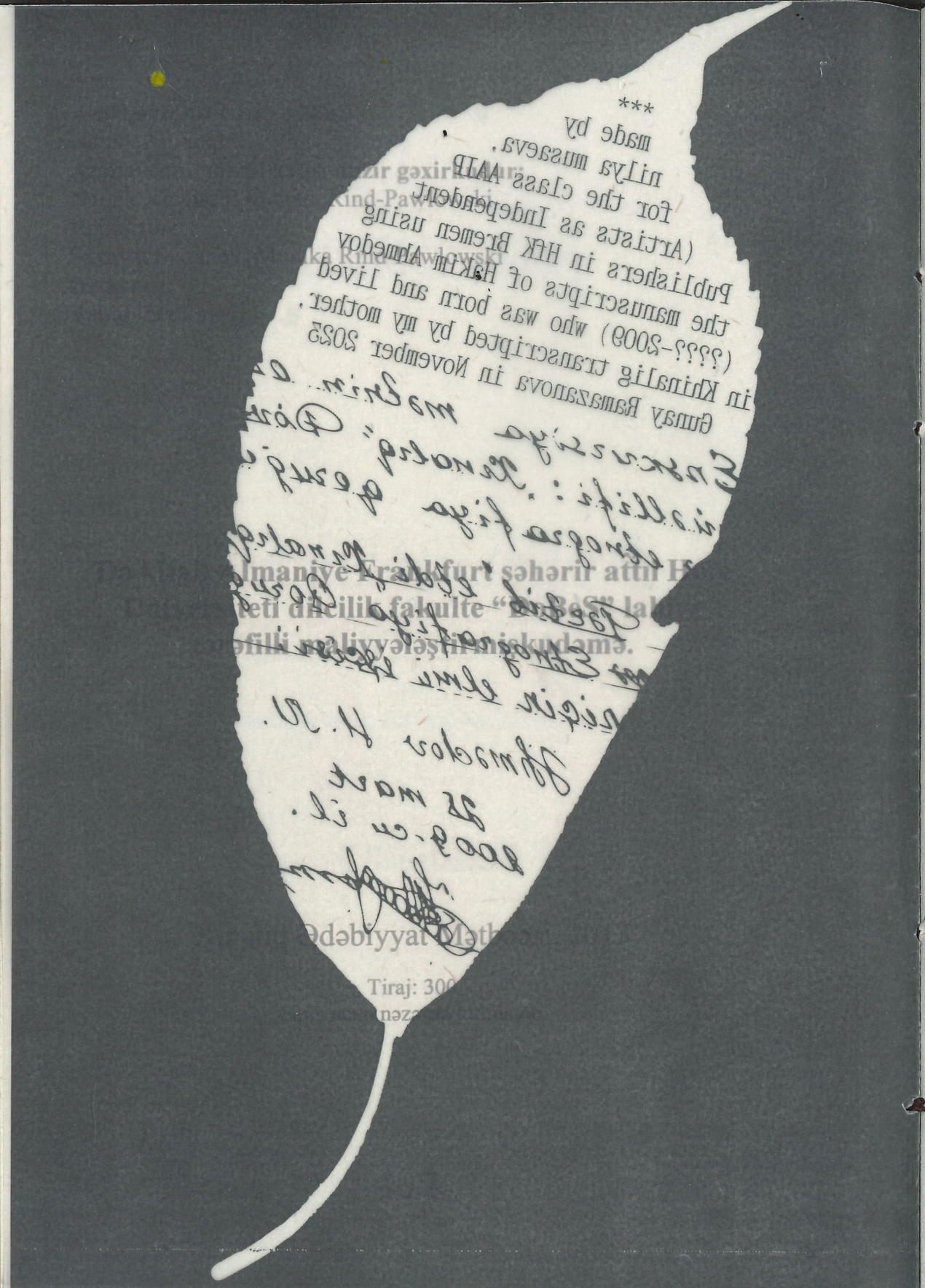
ov

Almaniye Frankfurt şəhərir aẑẑıı Hote
siteti dilcilik fakulte "DoBeS" lahiye
rəfilli maliyyələştirmişkudəmə.

nalıq Ədəbiyyat Mətbəəsi, 2013

Tiraj: 300
Satış ucun nəzərdə tutlmayıb

***
made by
nilya musaeva,
for the class AAIP
(Artists as Independent
Publishers in Hfk Bremen using
the manuscripts of Hakim Ahmedov
(????-2009) who was born and lived
in Khinalig transcripted by my mother,
Gunay Ramazanova in November 2023

Şairi haqqır sa-ku cuğab

Ədəbiyyat – insanıi, cəmiyyəti hissirdir, istəgirdir sam arzud mənalı əks etirmişkiri sa cuğabıi sənəhətmə.

Kətişi şair Rəhim Alxasıx totux Namik Xınalıqlıi ginəgi sa şair atızağlı zı ixer şatıdmə. Namik Xınalığlıi ədəbiyyatu marağ məktəb likuvtorşunu taqqıjmə. Hine marağıi, hine duşuncədi, hine hissirdir qələm tuviyə kağazır şizirsu məcbur kudmə. As hanım muxoatmə ki, şeir, poema, povest şizirvalu hər tərəfli istedad takuval lazımmə. Namikiş də istedad atızağlı hini hine fikirdir, hinə kuralı kağazır kocurmuşkujmə. Həm yə cinə ki, cuğabırdır hanım duzmuşkui-qoşmuşkirval şizirsu məcbur kiri sa ilahi quvvə atıjmə. Namik Xınalıqlı hine Kətişu ixer bağlı sa şairmə. Şairin həmmişə el-ubu ixer bağlı koarmə. Hozu şizirsu guc lərjim hə bağlılığmə.

Namik Xınalıqlıi məktəb likuvtorşunu şizi "Azərbaycan" şeir yə likuvsun as şairiş tutarlı duşundurmuşkiri cuğab ciri istedad atıval muxuqişəmə. Namik Xınalıqlı zamanışkili ayağlaşmışkuzağlımə ki, şairi şizi şeirdir hədminzi marağıllı likuvri, hanam dax kulli yeẑẑində. Sa yaşır də istedad takuval hinu işarəmə ki, hala Namik Xınalıqlıi şizıiri kitabırdır ixer takuijmə. Hanım zağlı ki, Kətişi xınıi, havayıi sətkəx totux hinu sam də kitab şizirsu məcbur kirmə.

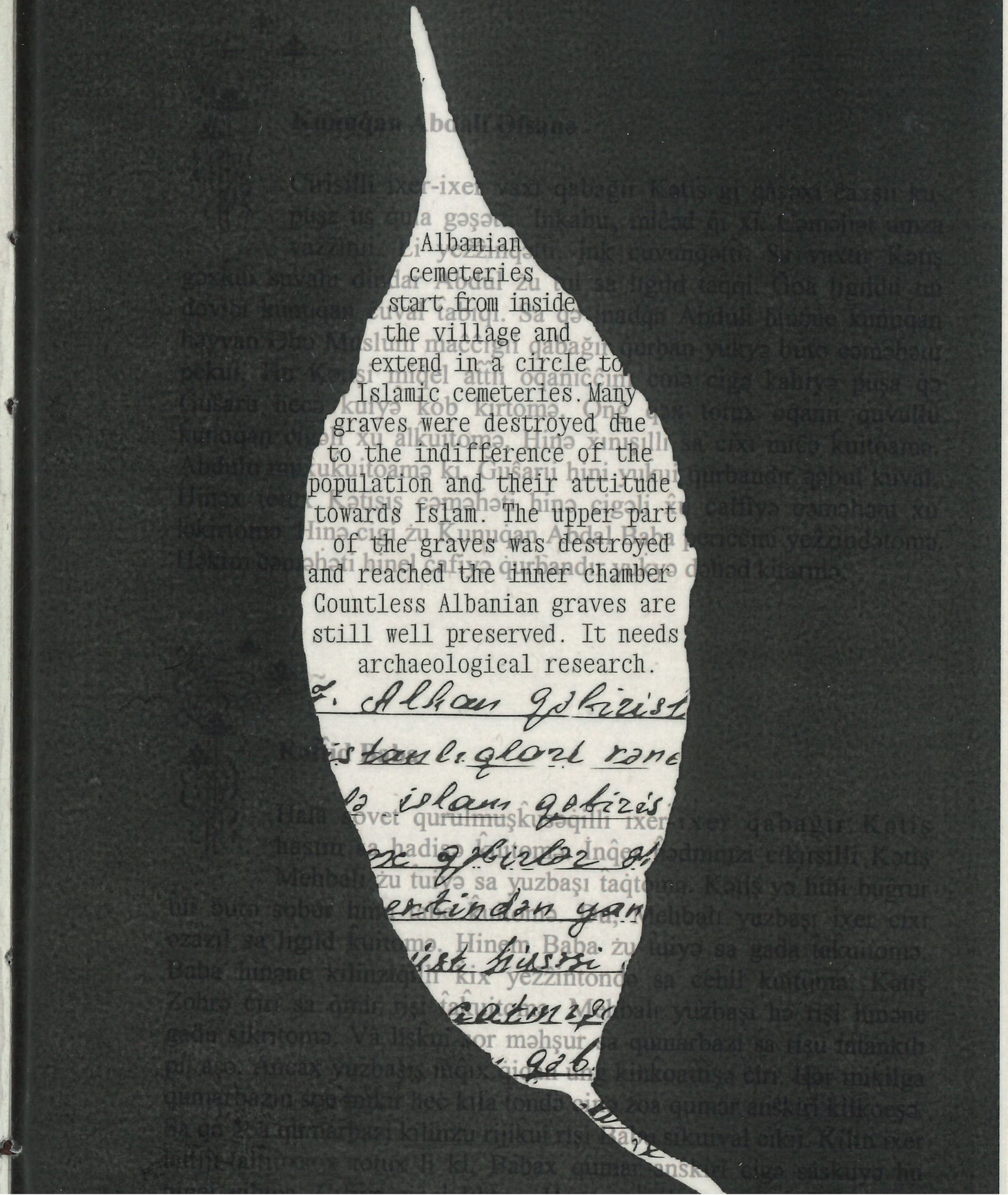
Namik Xınalıqlı Quba atıi şairinzi "Gulustan" məclisi sa uzvmə. Şizıiri şeirdir "Tərəqi" Xınalıq qəzetirdirir cap qijmə. Şairi birinci kitab "Konul Nəğmələri"mə. İkinci kitab "Xınalıq və Xınalıqlılar"mə. Ucuncu şizi kitab "Xınalıq Əfsanələri"mə. Də kitabım marağlı kuidəmə hine gorə ki, hədminzi tarixi hadisəd tarix haqqır yazıcinzi şizi əsərdirir likuvtorşun məlumat əldə kitarmə. Hinə cəhəti gorə ucuncu kitab oxucinzu ixer marağlı kakuidəmə. Yə şair Namik Xınalıqlu cətin, məsuliyyət tələb kiri sənəhətir ixer uğur arzulamışkiretmə. Səx totxum şizıiri kitabırdırıi koar kujalkirətmə. Hinə kitabırdırıi səx totux Namik Xınalıqlı sətkəm tanıtmışkirdmə.

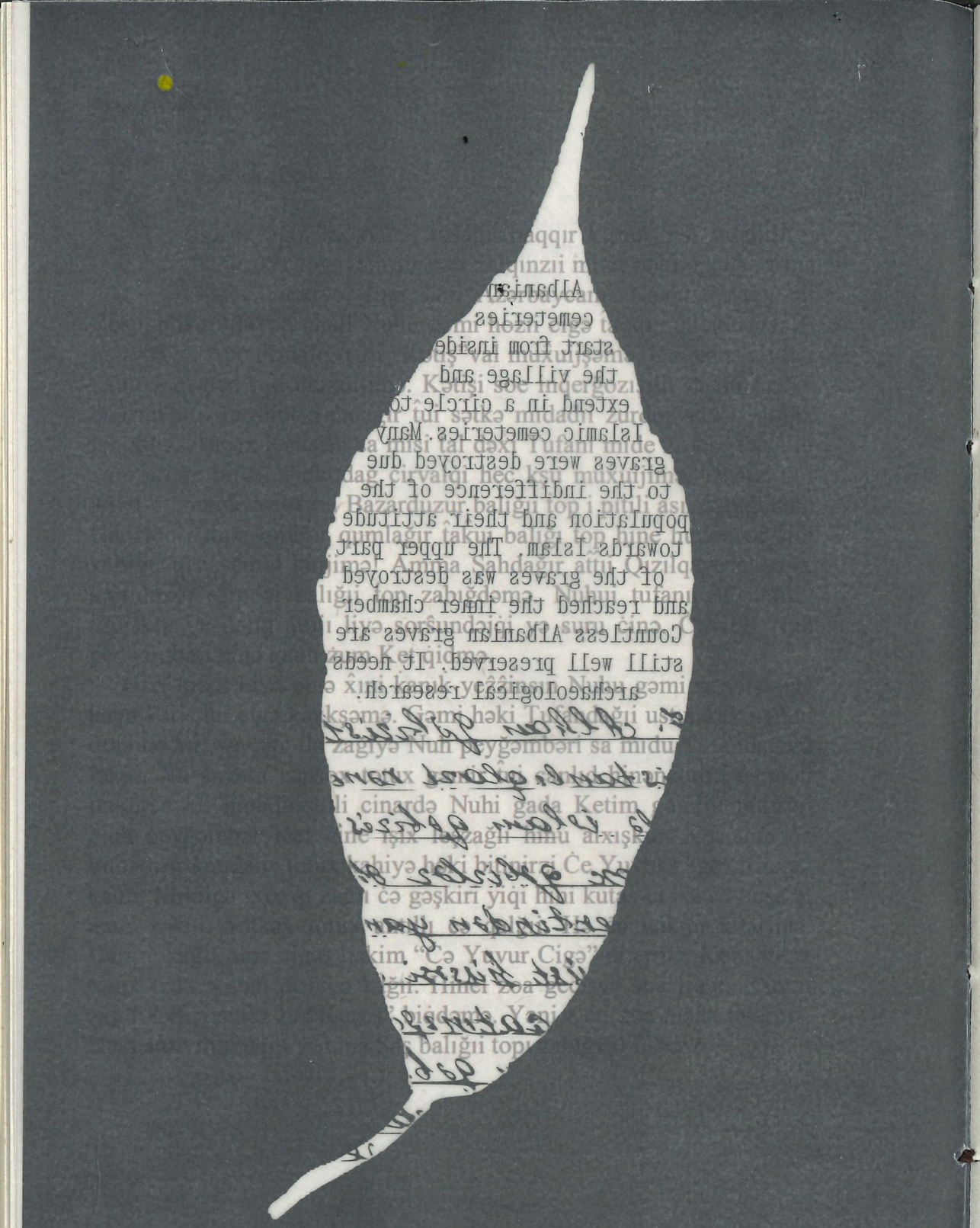
Babayev Səyavuş Ələddin məhəlimi gada
Məktəbi iptidai sinifi məhlim

şi əfsanə

yəğin ki, Nuhıi tufanıi haqqır kijmə. Eŝi tufanışkili
ı ixer rəvayətirdir ixer xalqınzıi miżir həkim katk̂oarmə.
s Turkiyə, İran sam Azərbaycanıi Naxcıvan muxtar
layəti əhali Nuhu gəmi hozıi cigə t̂aq̇q̇ijmə ċitarmə. Zı
t Xınalığıi żu "Kətiş"val mux̂uijşəmə. Də Kətiş żu t̂eli
kşu mux̂uijimə. Kətişi soe inq̂erğozışıllı kisilli Kətişi
əşhur Şahdağır t̂ui sətkə mıdadıi żurdur sətkəx totux
x Kətişilli sa misi t̂al dəxi Tufanı mıde żu kşe tərəfilli
nəş Tufandağ ċirvalq̇i hec kşu mux̂uijimə. Dəniziq̇illi
urvalır t̂ui Bazarduzur balığıi t̂op i pıtili asır zabığdəmə.
i qırağır qumlağır t̂ak̂ui balığı t̂op hine hundurur ĉim
inin k̂uijimə! Amma Şahdağır at̂̂tıi Qızılqaye qabağır
n əl balığıi t̂op zabığdəmə. Nuhui tufanıi sa balığıi
alıg at̂̂tıjı liyə sorŝundəjq̇i yə suru ċinə. Ċirisilli Nuh
nə gadıi żum Ket q̇idmə.

hiyə cinə x̂ını k̂anık̂ yeẑẑinsın Nuhu gəmi uzmuşk̂uyə
cigə kəxkşəmə. Gəmi həki Tufandağıi ustur kak̂orşunu
cəpi də zağiyə Nuh peyğəmbəri sa mıdu Tufandağ żu
ahı cəpsox totux gəmir t̂ui canlıd hinəneduru q̇andəji
nedirişkili cinardə Nuhi gada Ketim gəmilli talt̂ırğıi
ər Ket hine işix leşzağlı hinu alxışkui. Ket sam q̇ə
gsox totux kahiyə həki bitinirzi Ċe Yuvur Cigə ċiri cigə
ixer qi zağlı ċə gəşkiri yiq̇i hini kutaş ċi ĥəsyə puşa əl
ətkəx totux antıllı ċə qalğıi. Hə ċə həkim kılarimə.
inə cigəş həkim "Ċə Yuvur Cigə" ċitarmə. Ket sətkəx
tiş t̂ui cigə kağıi. Hinel żoa gecişyə soa liq̇ui. Hanım
ftə żu "Ket-iş" biq̇dəmə. Yəni Keti żoa mənа lətarmə.
uq̇iu yə cina Şaş balığıi t̂opı zabığval lişəq̇i?

Ḳunuqan Abdali Əfsanə

Ċirisilli ixer-ixer vaxt qabağır Kətiş gi qaşəxi ĉaxşıi kupuşa us ġula gəşə̂ti. Inkabır, miĉəd ġi xi. Cəməhət umza vaẑẑınıi. Li yeẑẑinġə̂ti, ink ċuvunġə̂ti. Sa vaxtır Kətiş gəxk̂ui suvahı dindar Abdul żu t̂ui sa lıgıld t̂aqqi. Ğoa lıgıldıi t̂ui dovlət ḳunuqan ċuval t̂abıqi. Sa qə inadqə Abduli hinəne ḳunuqan ĥəyvan Əbu Muslum maĉĉıgıi qabağır qurban yukyə buto cəməhətu pekui. Hu Kətişi miqel a̋t̂ıi oqanıĉĉını cinə cigə kahiyə puşa qə Ğuŝaru hecə kuiyə kob kirtomə. Onğ qəx totux oqanıi quvullu ḳunuqan cigəli x̂u alk̂uitomə. Hinə x̂ınışıllı sa cıxı miĉə k̂uitoamə. Abdulu mux̂uk̂uitoamə ki, Ğuŝarıi hini yukui qurbandır qəbul kuval. Hinəx totux Kətişiş cəməhəti hinə cigəli x̂u ċalfiyə cəməhətu x̂u ləkirtomə. Hinə cigi żu Ḳunuqan Abdal Baba periĉĉini yeẑẑindətomə. Həkim cəməhəti hinel ċafiyə qurbandır yukyə dəhəd kitarmə.

Kə̂t̂id Baba

Hala sovet qurulmuşk̂usəqilli ixer-ixer qabağır Kətiş hasım sa hadisə k̂uitomə. İnq̂er ĥədminzi cıkırsilli Kətiş Mehbalı żu t̂uiyə sa yuzbaşı t̂aqtomə. Kətiş yə hini buĝrur t̂ui buto sobur hinu tabe k̂uitomə. Du, Mehbalı yuzbaşı ixer cıxı əzazıl sa lıgıld k̂uitomə. Hinem Baba żu t̂uiyə sa gada t̂ak̂uitomə. Baba hinəne ḳilinziqilli ḳix yeẑẑintondə sa cehil k̂uitomə. Kətiş Zohrə ċiri sa qinir rişi t̂ak̂uitomə. Mehbalı yuzbaşi hə rişi hinəne gadu sikritomə. Va lişk̂ui sor məhşur sa qumarbazi sa rişu ṭatankılı pil aşə. Ancax yuzbaşış ınq̂ıx qidan ung kink̂oat̂t̂işə ċiri. Hər mikilga qumarbazın soe mıkır hec kıla t̂ondə cinə żoa qumar anŝkiri kilk̂oeşə. Sa qə ğoa qumarbazi ḳilinzu rijik̂ui rişi Babu sikuival cıkıi. Ḳilin ixer la̋t̂ıjı-talt̂ıjıxsox totux li ki, Babax qumar anŝkiri cigə saskuyə hu hinel yibtoa. Ċıfiyə cinel lıktoa. Hana sa xilağax totux Zohrə ğoa

qumarbazu siktoa. Puşa kili də məsləhət kiritomə. Hana paga mikilga ğoz puşa kili Baba miżi ċuxuyə qumar anŝkirsu saskirtomə. Baba razı kuiyə san bitin acıbsox totux Baba żolu qamaş tə talĵırhiyə qumar anŝkirğozıi kolu kakuit Puşa qumarbazi hinəx icəri saskirtomə. Baba icəri lażkor dax ləmpə yibirtomə. Cinəğuim ĥəzir kui xəncəl B irtomə. Baba yibyə sanıllı Kətişi musot aĵtıi “ cinə cıxı kaċınıi kanık lıkırtomə. Hinu x rtomə. Əstiga əcilmişqisın Babe ğoĵ ĵtii. Mehbalı yuzbaşi ĉuĵton sorŝ mə. Qebir laĵtaxiyə həftə kuit ə. Baba ċağırtoyimə ki, ċa suvaj kakuitomə. Kətiş ta tomə. Kşiqi hinəş ċirtoma xqalı, hu kısan kuidmə rişi orskirtomə hinə ər lasıxsın dəxitom ad musolxunkuiyə ĉu lə. Kasiyə Mehbalı yu in Kızaz dəhnər vok dqi sorŝundətomə, hana aşi hinə kaċınıi kanık ayıt qalĵırbığıi. Bitinirzu sor cıkabığıi. Mehbalı yuzbaşi danır cəməhətiş sorŝunıi ki, B ĵtii. Mehbalı yuzbaşi hinəne x na as muxoetmə e gada kşi yibidqi. əti icir laşılkıi. Sa vaxt tu puşa qumarbaz ndə cəpir ĉaxşıi. Hu zağıyə Mehbalı yuzba axşıi təni li ki, yə yibdimə. Baba e kilinzi yibi um muxubıqi kılaqi. Mehbalı yuzbaşi puşasta qumar inə ĥəcər şikuyə cəməhətiş hozu kaċın kircekui.

Kəĵtid Bahaddin

Yukoat inamfarın, yukoat vaha. İxer ĥədminzişilli ki sa sobət suru kinə. Kətişi molla Əhmədi nəsililli kui molla Bahaddin savadlı dindar sa ĥədmi qidmə. İxer varlı ailəli qivalıx lepişqalı, hətindən ixer sadə sa ĥədmi qidmə. Bahaddin hə hotur nixeriş koarşə ċiri. Hotur yuruşu cigə kətişiqilli 5 km. şimalı ĵaqqıjmə. Hinə ŝuqe cigəbir həkim ĵuijmə.

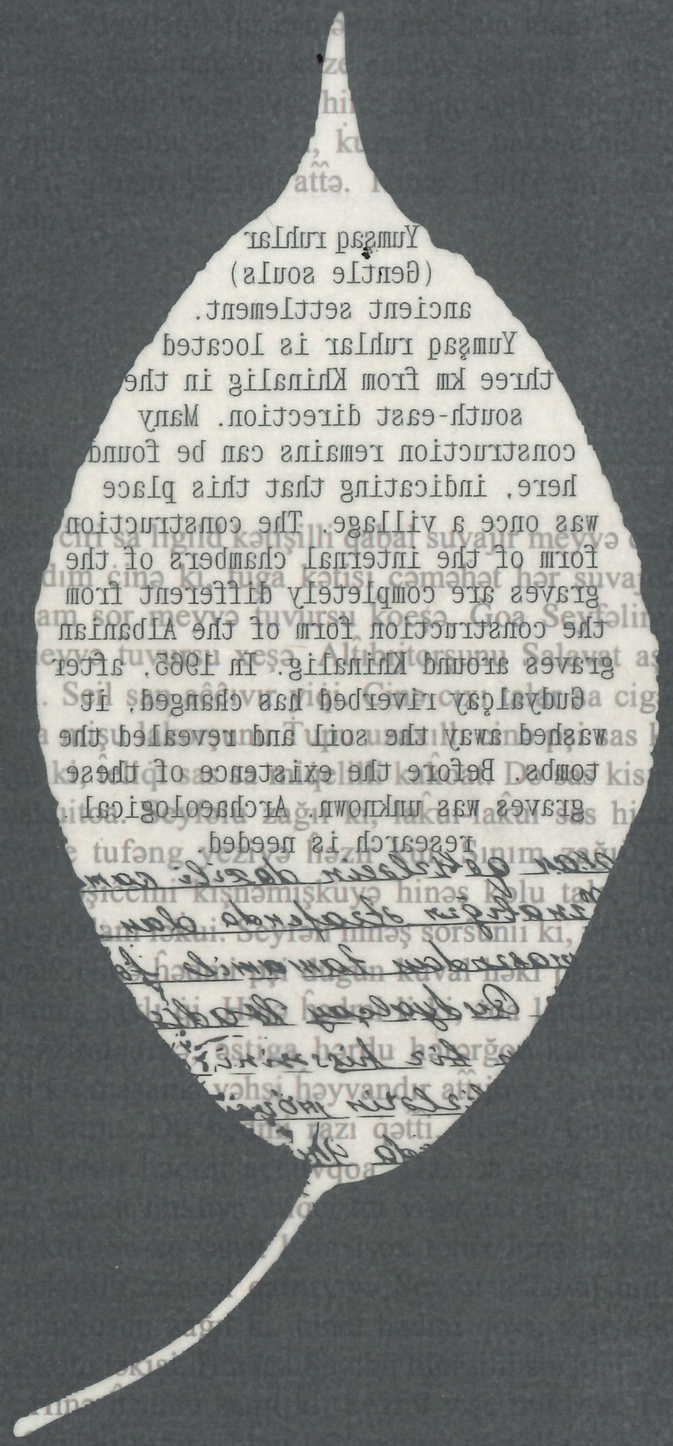
Hər ku-puşa qəşilli sın kətiş kahiyə żolu hinənu qandəji ċakui Bahaddini mikıi sa qə hasım sa hadisə kağıi. Sa qə mikilga nixeri kolu aĵtıbıjrıi vaxt kətişiqilli 1 km. məsafər ĵui 1-ci “Dar doqqaz” ċiri cigəx enğ zağıi. Hava qaralmışkui vaxtır enğ kişejqi muxuqi. Muxuqi ki, də enğ şeytandırıi anŝval. Sa ku-puşa-onğur qabağır taltıxfiyə Bahaddinix inqer saskui. Bahaddin inqer laxsın zağıi ki, seil sa zurna, qurob at ki, cıma kirdur cinə tərəfir, yəqirdur cinə tərəfir hərdur hə hozıi aləmir at. Sakit cinə qarağır ĉuvıi Bahaddinu zağıi ki, ĵınasıi ustur aĵtıi əgni hine xinimkiri əgnival. Əgilmişhiyə yavaştə antıllı sətkə maqal ĵuviyə ĵınasi əgnir zixui. Sətkəx totux inqer vukursu sa kuza cıkabığıi. Bahaddinu zağıi ki, hə kuza kətişi təpə məĥlər gəxkui cinə kəĵtididəval. Hozıi kuza latquyə kalla təqirtomə. Hozıi lıka ċatkiri ċaxşsın sar-cinəğoaş ċirtomə ki, kuze inkimzir dugun kə kuvun. Bahaddini kuze dalıi pace ink ĵuviyə hinəni cıbınır ĉəşıi. Lıka xiyə ĥəzir qisox totux ĉaxşırtomə qandə. Hozıi Bahaddiniş ĉuĵton liqalım, Bahaddini hec cinəx kıl xuvurtoyimə. Hozıi lıka qiniyə tamam kuisox totux kuze inkirdir cinel cıkafiyə yazaqi likuvurtomə. Buto inkirdir cinel kajkırtomə, amma dali pace sa ink ċağırtoyimə. Hozıi hinə inkimi cigə cinə dərdəbanıi ĝaŝ ĉəşirtomə. Hana hə hozıi dəhə likuvurtomə. Hinəga kuza dirilmişkuitomə. Hinəga Bahaddini Quranıi ayədiş sadə likuvurtomə. Ayə likuvyə tamam kundə hinel ĵuidur bitin dugun kuitomə. Sınım pil antuviyə leşqalı, san yarı san at hum cinə antır. Dax pşi nəşkuyə nixer yaqqındə cigə kakuitomə. Pşi ĉikuyə żoa laźığsın zağıi ki, xinimkir, ĥəyəlir tatankılı aĉĉıbat. Ĵuviyə xinimkiri əgnix leşi. Zağıi ki, kurar hinu zağıi inqer ĵui żınasu xuvıi maqal əgni ustur at. Xinimkiriş heĉĉə lində əstiga kuval kujalkui. Əstiga qisın pşi guviyə

əttiga vaxt soe meydanır kağıi. Hinel tui hədminzu san
kıi. Meydanır tui cəməhət hec kıla inam bıqəti. Axırı
kilga hinu zabığıi kuze səhbix saskuyə li ki, hə kuza
oa. Vukuri kuze əvəz hine səhbu kanık bala tui sa luzoz
qilivtorşunu zağıi ki, kuze dalıi pace cinel inki əvəz
sıi ginəgi yazaqi atə. Hinəx totux meydanır tudur
m bıqi.

əl

əl ciri sa lıgıld kətişilli qabal suvajır meyvə calkui xeşə.
adım cinə ki, tuga kətişi cəməhət hər suvajır Qabalıi
dam sor meyvə tuvursu koeşə. Goa Seyfəlim Qabalıi
eyvə tuvursu xeşə. Altıbıjtorşunu Salavat aşırım ciri
i. Seil san accivır yiqi. Cinə cıxı talar sa cigə şuquyə
za mişu lakorşunu Tupu uzaxıllı cinə pşi sas ki. Altıyə
i ki, teliqi sas sa miqelilli kakoat. Də sas kisın Seyfəli
skuitoa. Seyfəlu zağıi ki, lakui-lakui sas hinəx miqel
əne tufəng yeziyə həzir kui. Sınım zağıi ki, vişədi
mi pşiccini kişnəmişkuyə hinəş kolu talə. Hu hədmi
və salam ləkui. Seyfəli hinəş sorsunıi ki, vı kıla? Vı teli
al? Hinə hədmi pşi dugun kuval həki pşix katkuval li.
dmiş şaklı qi. Hinə hədmi li ki, zoa lattıbıjırsu cermə.
czzindədmə, əstiga hərdu hərərğoe kurar kuidurmə.
i ki, maşamə vəhşi həyvandır attıjmə. Hasım kitoa san
l kitoa. Du hədmi razı qətti. Seyfəl hinəni accuvsu
, tatan hədmi accuvqoa. Dax sa kotug hinəni cigə
ı cuxoa fatkuyə miqel tui vişər accığıi. Cuviyə vişəli
lkui. Sa-ku sahət lattaxisox totux hinə hədmi accuvıi
əkidilli xəncəl qaltırvıyə Seyfəl accuvıi cigə itirkiri
itirkusun zağıi ki, hinel hədmi qoyi, vişe kotug attə.
kolu ləkişi. Hinəga Seyfəli hinəşilli sorsunıi, ya qival?
Hinə hədmu zağıi ki, Seyfəl vişe mıkıroa. Dax vişər
Seyfəli tufəng hinu laccuxhiyə sa gulla fatkui. Amma

Yumşaq ruhlar
(Gentle souls)
ancient settlement.
Yumşaq ruhlar is located
three km from Khinalig in the
south-east direction. Many
construction remains can be found
here, indicating that this place
was once a village. The construction
form of the internal chambers of the
graves are completely different from
the construction form of the Albanian
graves around Khinalig. In 1963, after
Gudyalçay riverbed has changed, it
washed away the soil and revealed the
tombs. Before the existence of these
graves was unknown. Archaeological
research is needed.

hu ĥədmi latkındə gəndə şeşqi. Seyfəli sa gullam fatkui. Həki du ĥədmi alkıyə latkıi yeẑẑini. Seyfəl vişəli enĉhiyə hinəx ləxilğıi. Zağıi ki, ikinci dəfə fatkui gulla duz gardanıllı ċelbığat. Birinci gulla sinəlli ċelbığat. Məĥtəl qi ki, ĉimə du ĥədmi birinci gullaş kətti? Seyfəli hinə ĥədmi yaxa əcmişkui. Zağıi ki, hini sinə qaqal buto ure qəpik pullıi żet. Hanım zağlı hinu fatkui birinci gullıi hu kətti. Hinu muxuqi ki, du ĥədmi quldurval. Əgər hine cuğabıx leşiyə aĉĉuvqəşini hini Seyfəl kılidşəmə. Əstiga əcilmişqisın Seyfəli sa cala qaltıkyə hu ĥədmi lıkıi. Ki ĥədmi puldurum tuviyə kətiş kağıi.

Ĉer qi komək

Maşe boyullu uzanmışkui dəhnəli qalkui unk buto ınka qarağıi zaşxoeşə. Soe nixer inka qarağıi tui gogcumanır səpələnmişqeşə. Yəhiz yaşır tui sa ĥəyəl nixer kajkırsu tu kolu-sa kolu cəpiriyə təngə nəfəs hiyə toxunıi. İjər attıi arağ silmişkuyə gəndə maldırıi kix cəpireşə. Mikilga hava qaralmışkoeşə. Kunu pan luzoz tui nixer ğoa ĥəyəli hə hini tək yaqqındeşə. Cini pil əcmişkui qilli sa żu rahatval zağattişə. Hotur dədə Şahnaz sor imkanlı ĥədminzi żoe dalıgırdır kireşə ki, sa təhər ĥəyəlir vaqqındəsu. Hine lıgıld Sahib cehil yaşır kindəqəşini həki yəğin həm bəhzi xınıbırzıi ginəgi hinəne żoe dalıg kuiyə ce-pşə kuiyə kuce dalıgırdırış xəbər atkuidişə. Şahnazıi peyir onğ ĥəyəl vaqqınyə ku gada, ku rişi, gadadıi cıxığui Yaqub hala cehil yaşır torşunu sor kabığıi Rusıi əskərinzi ċipxeşə. Şahnazu Yaqub əskər korşunu dəğiğ sam yaşır attudşəqi muxoattişə. Hanım yəhiz zek-yəhiz yik yaş hussab kireşə. Puxu us lattaxivalıx lepşiyə, Yaqubuş hec sa xəbər attişə. Yaqubi əgni san mıkıi kanık ĉeşiyə aẑẑıvreşə ki, hec qətti mikər Yaqub dəxisu. Yaqubux totux ku rişi zıqeşə. Gulay hanam Gulşən. Həki hozum qələxkıi rişilirşə. Żoe ən misidu Fərhadşə. Hinem hec yoz yaş tamam qində dədə, rıŝılır vaqqındəsu soe nixervan qeşə. Sahib, Fərhad ĉini kakui us keşə. Hini mayıt puşa qəx totux ċabığeşə. Maşar sımzır duskirisu xi Sahib soe inqerğozıi lise gorə vəĥşi ĥəyvandırıi yibeşə.

Həki də ailə vaqqındədur Fərhad aşə. Yaqub solu k̂orşunu Fərhadıi onğ yaş aşə. Həki Fərhadıi hoṫur ŝısı yarı mikəĉĉini kulluqreşə. Hava suvahı qaralmışḋeşə. "Həki şə dədə rısılırzi soe ağzır e koar kujalkirmə" - liyə Fərhadıi nixer nəşkir ĉaxşıi. Sətkəx totux soe żıtabırıi pəncərədilli unkumui icilli zəif talk̂ui ləmpe cişə zağıi. Pıxtad şiqri sas lak̂ui-lak̂ui miqelilli kağıi. Żoe kucax kağsın rısı Gulayıi qəfədanıllı fara x̂u dəsmal cikasyə ŝısu x̂u lojii. Kılamzır pacad rıŝsox totux żoa lażğıi. Şahnaz ŝuq̂a luẑozurdur tilqirsu sıxi. Curżıi Fərhad duşəgir uzanmışhiyə qəbərli kılamzır canar cux̂iyə pılor żoe pəncərər ləkişkuiyə xəyalu dalmışqi. Fikiri hu hoṫur ŝısı Yaqubi kolı cixi.

Rısı Gulayıi: "Fərhad, ve ce yəq̂kəkui ŝuva" – lisın, Fərhad hinənəş kağıi. Dax əgilmişhiyə hinəne ce ŝuli ĉaxşıi. Gulşən irək̂ui-irək̂ui kasyə duz hini buĝrur ĉezvıi. Fərhad mişelli t̂acığui ginəgi rıŝıi ijəx ləkişi. Cinəşqi rısı hinu sa təhər zazığıi. Fərhad hanım ləkiş zağlı tu rısı Gulayıi dax li: "Fərhad, sətkəx totux kə żoa kiyən kak̂uidurmə. Kiyən kıla? Kə żoa kıla kak̂uval?" Sa əl Gulşənıi li: "As ya mux̂u kabığsın dəxidurmə." Sınım t̂uzalı qonşu Salman xolui sas kağıi: "T̂el at Şahnaz?" Fərhad dax t̂achiyə t̂oz əcmişkiri yiqi ki, Salman xolu cıkırıi-cıkırıi icəri talżığıi. "Hala kabığdurviu? Dur t̂aga kak̂uidur," - liyə duz żoe urtar t̂oxunıi. Tatankılı ink̂i gus yeẑ̂ini Fərhadu salam ləkuyə lat̂̂iyə Fərhadıi cigə ĉuvıi. Saga Şahnazıi tilq̂ui al Gulayiş ləkuyə żarıllı: "Xoş kağıi, Salman xolu!" - liyə dax istiganır ce lojii. Cit kujalkiri Fərhadıi dədəş sorŝunıi: "Kiru kak̂ui kiyən kıla?" Şahnazıi li: "Qonşu solu Aslan bəg soa rısı Gulşən hinəne gada Muslumu sikiri yuk̂qoamə. Qət̂̂iga Aslan bəgi h̀ədmi karkuiqoaşəmə. Mikilga h̀əzir farın ulcuvalu h̀ədmi karkirmə. Yəm Salman xolu cıxı h̀ədmiĉĉini saskuvalmə." Fərhad tupomzuru inam qət̂̂i. Hanıt̂on sa Aslan bəgiş cureli rişi ĉazığındə kiq̂irğoe kokur at̂̂ıi xindet Şahnazıi rişi sikridu? Sınıllı pşi kişnəmiş̀kui sas kağıi: "Ay żoe səhbi," - ciri havarıllı sa sasıi caşbaş vaẑ̂ınıi ailə mişeli t̂ıksəĉĉini qi. Gulşən dax icəri t̂ui utağır cəspi. Fərhad t̂uzar lat̂̂ırğıi. Şahnazıi ijər yaşmağ cux̂yə lixsiyə t̂uze buĝrur t̂osxuni. Aslan bəgi Şahnazu h̀urmət kirsəx hinəne xinimkir Səkinə hinənəşkili cıkağeşə. Hoz pux̂u h̀ədmi aşə. Aslan bəg hine xinimkir tu puşa h̀ədmi kılaqi varlı h̀ədminziĉĉini aşə. Aslan bəgi salam ləkuyə Salman xoluşkili hanam Fərhadışkili goruşmuşqi. Bitin sufre mıkır kilbiğıi. Sufre ayağır Gulayıi kiyənzu ce lojii. Kiyənzi ceyix kılxuvat̂̂ıi. Aslan bəgi

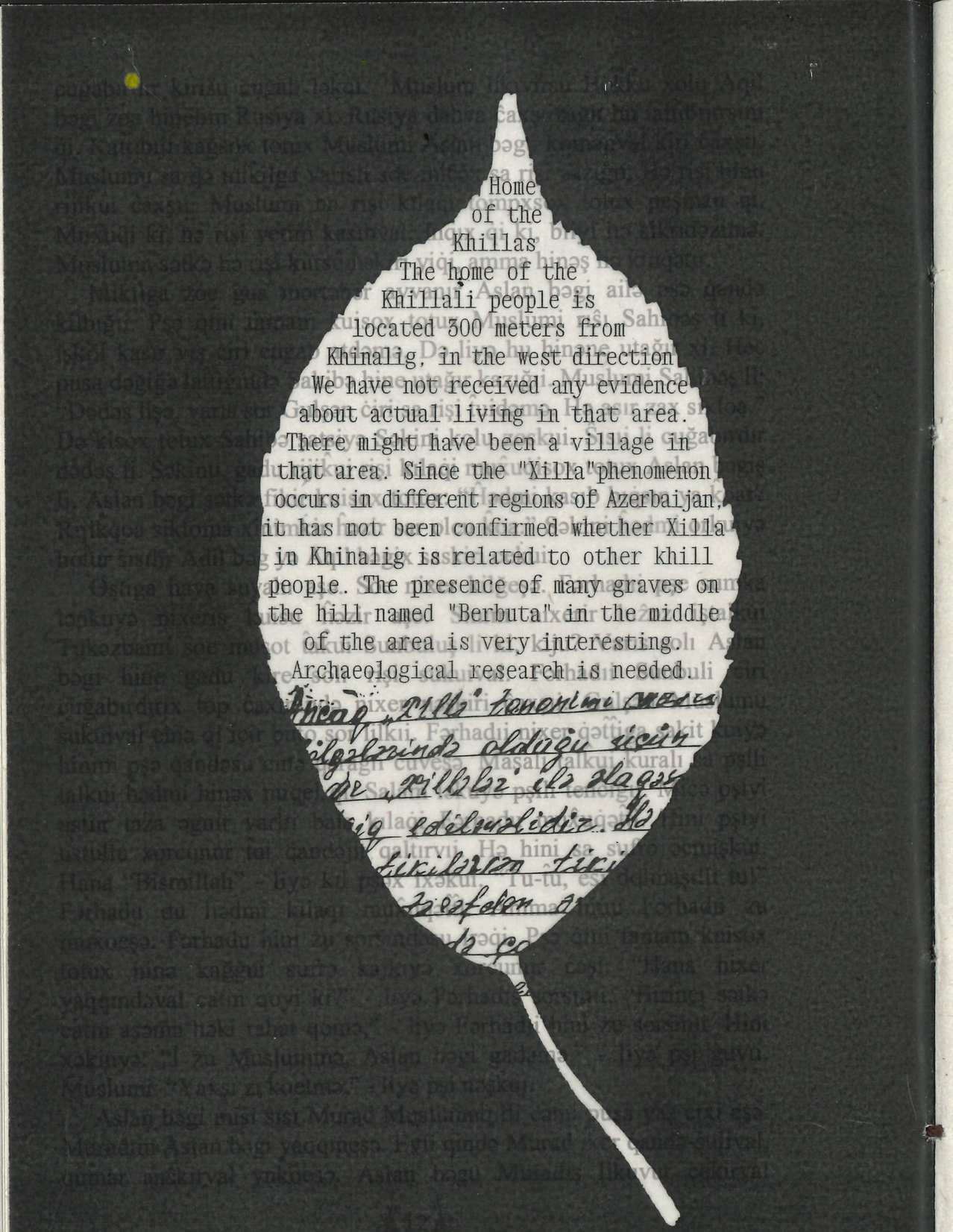
Şahnazış li: "Ğuŝarıi əmir, peyğəmbəri tapşırığıllı ve rişi Gulşən e gada Muslumu sikri yuk̂oatmə. Muslum likuvi savadlı sa cehilmə. Sam əl sure sor kağıdmə, soa rişim hinəga rijiziqdəmə. Yəm cəməhəti h̀ədətilli şə misi ŝısı Murad hanam Səkini ğot̂ur ŝısılır Adil yə Aqilim ye işkili cıkağvalmə." Aslan bəgi cuğab tamam bıqındə xinimkir Səkini ĉaxşıi: "Kirağıllı ve bala eyim balamə." Nuba Şahnazu kabığıi. Saga Salman xolui li: "Ay Aslan bəg, surum rişi ləzukundə kişu ləzikirdə?" Şahnazıi: "Yirim ləzukşəmə" - li. Kiyənzi żin ce ŝuvı. İlli-utullu sobət kisox totux kiyən ink̂u t̂acbığıi. Żolu lat̂̂ırk̂orşunu Aslan bəgi Şahnazış: "Vı hec cinəş narahat ankuzu inqe vaxt mux̂ukuiyə yir rişi cuk̂uidurmə. Səkinə kıl həĉĉə t̂ondə kazığat̂̂işə. Ku dəs pıtgiğoe əgni sətkəm qənfet cıkazığeşə.

Kiyən pixisox totux Salman xolum xi. Rişilir kirağ san ixer şat aşə. Bağlama əcmişkuiyə Səkini cıkazığıi əgnid t̂uviyə curə utağır cəpi. Fərhadım sətkə qənfet t̂uviyə fikir kui: "Paga hec kıla inam k̂uidurvimə ki, Aslan bəgi Sahibi rişi hinəne gadu argab sukuidəmə." Cit fikir kiriyə Fərhad mişu lant̂ırvıi xi.

Həki suru sətkə yə Aslan bəgiş cıknə, kıla du Aslan bəg? Aslan bəg, bəg k̂uisəqilli qabağır kasıb yetim sa h̀ədmi qidmə. Puşa əl həcc ziyarətu xi Aslan bəgiş hacı Aslan bəgim cininkuijmə. Aslan bəgi cehilval xolu Asim bəgi kucar nukarvalır lat̂̂axijmə. Dədə bıi t̂ondə du yetim xolu Asim bəgi yaqqınudmə. Asim bəg puşa əl evli qi, ancax h̀əyəl t̂abıqət̂̂i. İxer yava xasiyyətir t̂ui Asim bəgi rısıi, gada Aslan bəgu dənə zulum k̂ot̂̂işə.

Ancax Asim bəg kılorşunu Aslan bəgiqilli curə hine hec kıla at̂̂ondəzağlı buto var-dovlət Aslan bəgu yeẑ̂inişə. Aslan bəgim bəgqisox totux hinəni kolu mollax saskuiyə dərs t̂uveşə. Xolu Asim bəgu borclu vaẑ̂ınıi cəməhəti borcurdur silmişkui. Cinə cuğabıllı hinu tabı soburur hinənu h̀urmət qazanmışkui. Hana Asim bəgix totux sor h̀urmətli h̀ədmi Şayiq bəgi rişi Səkinə hinənu sukui. Hozıi ku h̀əyəl aşə - sar gada, sar rişi. Gadıi żu Muslum, rişi żu Sahibə. Aslan bəgi xindet Şahnazıi yetim rişi Gulşən hinəne gadu sukuivalıi hasım aşə. Bitin bəginziĉĉini Aslan bəgu hine gadaş likuvur cekiri yuk̂oeşə. Ancax Muslum qayıl k̂oat̂̂işə. Aslan bəgi ərkəvan gadu hədə-ınq̂ kui. Hine buto cıxıvaldır cuq̂eşə. Cehil vaxt kilinzişkili qandə-ŝuli Muslumu də sa cıxı dərs bıqi.

Sətkəx totux Muslum Aslan bəgişkili qayıl qi. Likuvursu xarici ulkar k̂uisu cuğab ləkui. Aslan bəgi gadıi, əgər likuvqalı, hine buto

yiqqalım, amma Muradi lik̇uvaẗtişə. Murad ixer vaxt k̇alar bəginzişkili qumardır anŝkiri k̂oeşə. Żoe yeẑẑini vaxtım Muradi silah təmiz kirval, patron veżirvalışkili vaxt laẗtırqıreşə. İxer vaxtım Muradi sor hinənəĉĉini k̇u-puşa dalıg t̂ondə ĥədminzişkili qandə-ŝuli k̇at̂koeşə. Hinediri pul buto Aslan bəgişilli k̂oeşə, ancax Aslan bəgi saskirəẗtişə. Hanıt̂on cinə cıxı mahal gəxirkiri Aslan bəgiş Muradi oĥt̂əli kank̂oaẗtişə. Muradu kisın ki, Aslan bəgi Muslumu Şahnazıı risi sikriqomə. Hinəx narazı qi. “Kiq̂irsım cinə xindet xinimk̇iri risi cıkafiyə kə żoa żınas sikirdu,” - li. Hinəga Aslan bəgi li ki, “Muslumu rijik̂orşunu ĉimə siktondə?” Aslan bəg nə sor, nəm qarağıı hec cinə yasıllı, nəm inq̂elli yeẑẑindəẗtişə. Cəməhətişkili hər t̂el xi-kak̂oeşə. Hini sami xinimk̇ir Səkinəş li ki, “Lişə Muradış, rijidə qoaq̇i pxiyə sikuyə enğ kitoa.” Amma gəndə Murad qayıl q̇əẗti. Aslan bəgu suvaj tamam q̇ində Muslumu enğ kiri yuk̂oeşə. Gəndə ailə əstiga pşə qandə kilbığsın Aslan bəgi Səkinəş li ki, “Kirağ-paga suvaj tamam k̂uijmə, k̇ıza gəşində enğ kitoa.” Xinimk̇irim: “Bəg! Hər ya uxur kısan mux̂ujmə ve dalıgmə,” - li. Sedirix ṫop ĉəxində Sahibi: “enğ k̂uijmə” - liyə Aslan bəgi ijəli ṗakui. Muradıı heĉĉə kindəsu laĉĉılquyə hinəne pşə qandeşə. Muslumu enğ cuğab kiyə irəhiyə t̂achiyə hinəne utağır xi. Aslan bəgi hine buto dalıgırdır ċuk̇ui miq̇el ĥədmi Sadıxıx saskuiyə li: “Bitinirzu tapşırmışkə, inq̂e ĥəzirliğ yax kitoa.” Aslan bəgi pşi alığkuiyə duz Şahnazıı kucar nəşk̇ui. Kahiyə Şahnazıı kucax pşi ĉik̇ui. Hu kağval zağısın Gulşəni cəspiyə Şahnazış li. Sətkəx totux Şahnaz żolu talt̂ırzığıı. Qovum xoş kağkuiyə żoa saskui. Aslan bəgi: “Sağ ol” - liyə cinəx kağıdq̇i li. Şahnazıı li ki, “Şiru enğ hasım dax k̂uival mux̂uijişə, yoxsa yirim ĥəzir k̂uidurşə.”

Aslan bəgi li ki, “Sure ĥəzir k̂uval lazım jimə. Buto inq̂er lazımjıt yə lərmə. Yex̂iri xorəgixilli ċux̂yə yuk̇ri ĥəyvandırıx kantını. Nə sure cihez yuk̂oaẗtimə, nəm heĉĉə. Puşa q̇əx totxum enğmə.” Şahnazıı bəg: “Uxur ĉim yuk̂qoa hanım kə,” - li. Puşa q̇əx totux enğ ĉaxşıı.

Gulşən sa q̇inir rişişəmə. Abırlı ĥəyalı hər t̂a dalıg kutaşıllı gəşk̂oeşə. Bıı k̇isox totux hə dədu sa koməg zıq̇eşə. Gulşəni dədu odun ċatkiri, ink ċuvri, xorəg yex̂reşə. Ailər bitini hinu ixer bijibiq̇qalım, ən ixer Fərhad yuk̂oeşə. Enğ tamam q̇isox totux Aslan bəgi mixir kajk̇ıı buto məhsul cəməhəti pe lək̇oeşə. Muslumum k̇alar xiyə kağeşə. Hini hala mixilli soe urtar kant̂ırbığıı sa bina tazdan gecşircek̇oeşə. İxerğozıı diyəsən Muslum enğ kuisox totux żolu curə

k̂uidmə ċireşə. Amma hec kşu muxoat̂t̂işə ki, Muslumi də bina cina gəcşdəq̇i. Də sa Aslan bəgu, sam Muslumu muxoeşə. Də bina Aslan bəgi duskircekuyə hine gadaş ləkoeşə ki, məktəbiĉĉini soe ĥəyəlirzu dərs lərsu. Bəhzi mollan narazı k̂uidurmə liyə Aslan bəgi də q̇amaş kircekireşə. Muslum kalar məhəlimirzişkili goruşmuşk̂usu xeşə. Hinə kinajır ĥəyəlirzu Rus miżili dərs ləkirsu ĥəzir q̇eşə. Əstiga Aslan bəgi buto soe cəməhət cıxı meydanır kajkıı. İl solu hanam qarağ mahaldırıllı mollanım kabığı.

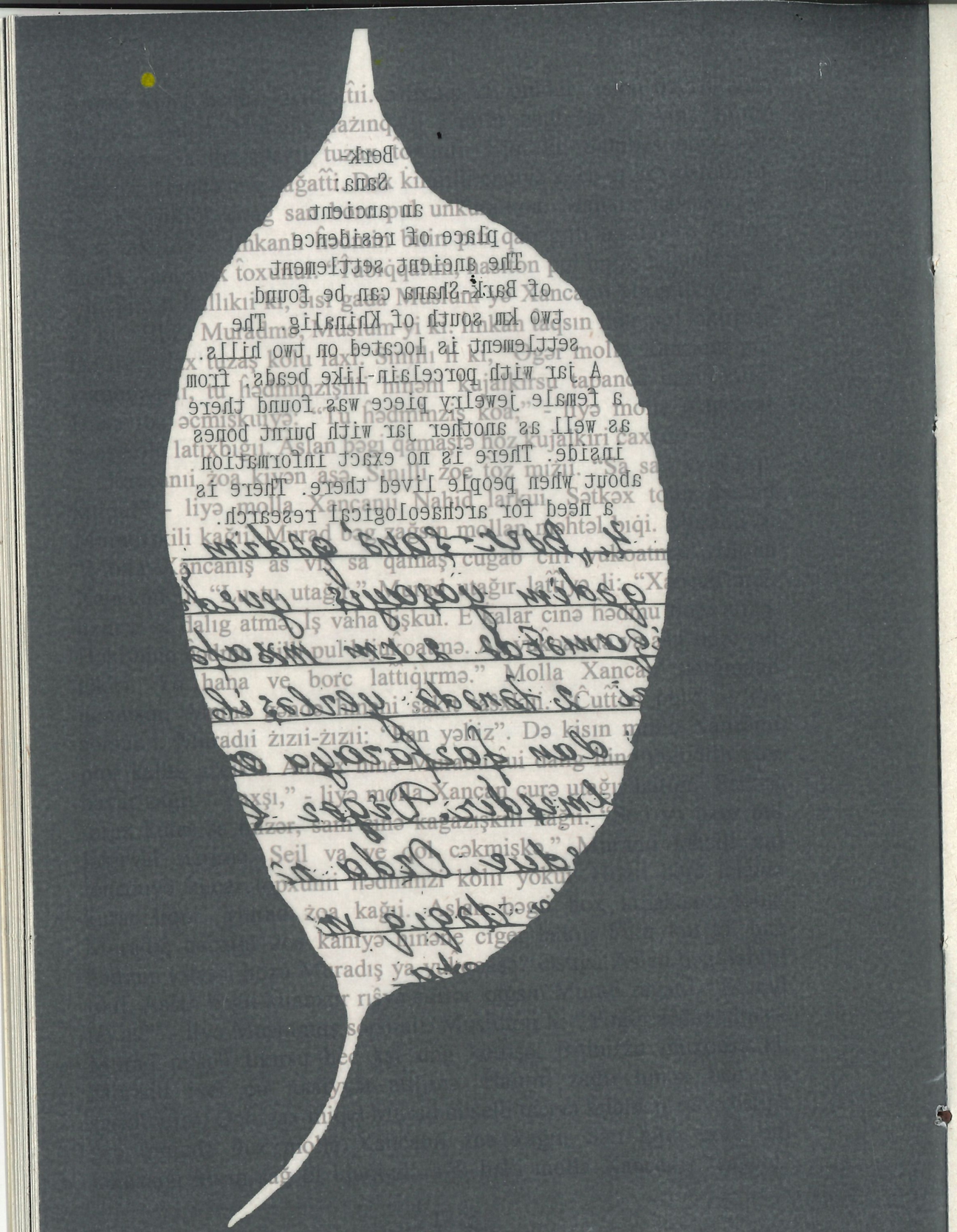
Hec kşu muxoat̂t̂işə ki, Aslan bəgi hoz cinəx kajkıdurq̇i. Aslan bəg pşili tenĉiyə cəməhəti qabağır lat̂t̂iyə li: "Cəməhət, yə zur seil kajkvalmə ki, sur sure ĥəyəlir pagalı soe taza məktəbir karkeylun. Yax sure ĥəyəlirzi likuvtoa." Sa vaxt mollanzıı cıkıri caxşıı. Aslan bəg sa at̂t̂ım qabağır liğiyə hana żarıllı li: "Cəməhət, yə zur kajkıdurmə ki, zur sur-sure ĥəyəlir pagalı sor taza gəcşi məktəbir karkeylun. Yax sure ĥəyəlirzi likuvtoa." Qabağır t̂opxuni mollanzıı ĉaxşıı. Aslan bəg sa at̂t̂ım qabağır tiliğiyyə: "Hə e gadıim Rus miżilli dərs t̂uvdəmə. Ancax də, hə ċirival yimə ki, Rus miżilli t̂ompxğozıı Ğuŝar yə peyğəmbər kurq̂unkitarmə. Likuvıı ĥədminzi ĥədmu qiymət ləkirval gəşkoarmə." Gəndə meydanır sakitval lıkıı. Aslan bəgi hinəni pil hinel t̂opxuni ĥədminzi ijər katırkui. Bitinirzi kalla musot kuiyə t̂opxuneşə. "Hə! Zı hasım baştakoetmə ki, zur bitin razı atmə." Ḱix t̂opxunğozıı li ki, "Yir kıla ki, ve cuğabıı ustur artığ cuğab ċirisu." Qabağır t̂opxuni mollan ẑıma bıq̇i. Mahalır mədrəse cıxıdu molla Xancan bəhritiĉĉini partamışk̂oeşə. Aslan bəgu kısan muxoeşə ki, hine də təklif mollanzıı ungumullu yimə. Ancax mollanzıı hə hoz cəməhəti qabağır sakit taŝxkirval. Mollanzıı fitnəşkili hana hu ixer ras kak̂uidmə. Mollanzu subut kirsəx Aslan bəgi cəməhətiş sorŝunıi: "Zur sure ĥəyəlirzu dərs lərzağlı mollanzu yazaq̇i ləkitaru?" Bitinirzi żarıllı li: "Ə-ə-ə." Aslan bəgi li: "Ancax yə suru kiri məsləhətix heĉĉə suraş tencq̂irjimə. Ancax hər q̇ə zur, sure ĥəyəlir məktəbir karkeylun."

İclas k̂ui q̇ə Muslum yə Gulşən Şahnazıı żoa aşə. Hinə q̇ə Fərhad yə Gulayıı ĥəyid aşə. Hanım zağlı ki, Gulşəni hozu pe cıkazğeşə. Lağınıllı Muslumi Fərhadu nixerişk̂ui yaxrət̂t̂işə. Pagallı hu, Aslan bəgi żoa lahiyə məktəbir dərs likuvursu ĥəzir k̂uidmə. Hinə q̇ə mikilga Şahnazıı żoa enğ aşə. Fərhadıı hinu Muslumi cıkağıı əgni nişyə giq̂rət̂t̂işə. Paga Aslan bəgi onğ pşi xikui ĥaraba Şahnazıı kucallı latığıı. Hinel Muslum, Gulay hanam Fərhad aşə.

Hinə q̇ə əstiga Aslan bəgi gəcşi məktəb ĥəyəlirzi żeşə. Muslumi ĥəyəlirzi qabağır məhəllimiĉĉini hinəne dərs cıkırıı ĉaxşıı. Hozıı solu hanam qarağ solu bəhzi ĥədmin latışfiyə vaẑẑınıı bitinirzi ĥəyəlir karkoeşə. Mollanzıı żar-hareyi qabağır asıt̂on ĥəyəlir kajkıval hə-hə sa cıxı zadmə. Hozıı ĥəyəlir Rus miżilli dərs ləkiri məktəbir orkirğozuş kafır cireşə. Molla Xancanıı inad q̇ə cəməhət maĉĉıgır kak̂ui vaxrat̂t̂işə. "Kşi hine ĥəyəl məktəbir orkirqoaq̇i kirağıllı maĉĉıgır kansıvı," - leşə. Cəməhəti arar fikir lıkeşə. Sa kabal ĥədmin maĉĉıgıllı talt̂ırfiyə Aslan bəgi kolu kabığıı. Mollanzıı kiriji hinəş li. Aslan bəgi kinaj tamam k̂uise koar kujalkirval li. Mixir taza maĉĉıg gəcşiyə cəməhətiş ləkirsu cuğab ləkui. Mikilga Xancanıı żoa iclas aşə. Molla Əcdər hanam molla Xanış Xancanıı żoa kilfiyə məsləhət kireşə. Molla Xancanıı kıl hinəni micəşir katırkuiyə: "Gərək kin Aslan bəgu iji taŝıxkirət̂t̂işək̂oa," - li. Molla Əcdər: "Əgər Aslan bəgi cəməhətu curə maĉĉıg gəcşirdəmə lijq̇i gəcşirmə." Molla Xanış: "Hinəga kin batmışk̂uidurmə." Molla Xancanıı żarkui: "Se taxsır Aslan bəgidimə. Hine gada Muslumi taxsırmə. Aslan bəgi haq̇ılır də zaĉılkıval. Aslan bəg sor cıxıq̇i ĥədmimə. Likuvurval t̂el, hu t̂el?" Molla Xanış: "Kire koar tək Aslan bəgi żoa lafiyə hinu heycə kirvalmə. Gəndə razı q̇ındəq̇alı, curə koar unkurmə." Də molla Xancan qayıl q̇i. "Paga Aslan bəgi żoa lak̂uidurmə," - li.

hecĉə ləkilkaẗtıi. Muxuqi ki, puldur Aslan bəgi utağır
l Muradış laẓınqəẗti hanım zağlı ki, Səkinə hinel
ibe utağıı ẗuzax ẗoxunıi. Yiqi ki, Sahibəş borc pul
ə ung kağaẗti. Dax kindilli enciyə kuce urtar ẗoxunıi. Li
kirağ san borc pul unkuratkoa. Mahalır hasıẗon pul
" İmkanlı ẖədmin bitin pıti qabağıllı laẗtıfapxi. Axırır
ıx ẗoxunui. "T̈abıqqalım, hasıẗon pul hinəş ẗakuidəmə,"
llıkıi ki, ŝısi gada Muslum yə Xancanıi ara aẗẗondəval.
Muradmə, Muslum yi ki. İmkan ẗaqsın hine pul ləkirma."
ẗuzaş kolu laxi. Sınıllı li ki, "Əgər molla Xancanıi pul
u ẖədminzişilli hinəni kujalkirsu tapanca ẖəzir kui."
nişkuiyə: "Tu ẖədminziş koa," - liyə molla Xancanıi
xbığıi. Aslan bəgi qamaşẗə hoz kujalkiri ĉaxşıi.
zoa kiyən aşə. Sınıllı żoe ẗoz mızıi. "Sa san vaxt kıla
ə molla Xancanıi Nahid larkui. Sətkəx totux Nahid
ağıi. Murad bəg zağsın mollan məẖtəl bıqi. Muradıi li:
anış as viş sa qamaş cuğab ciri yukoatmə." Molla
"Lu tu utağır." Murad utağır laẗtıyə li: "Xancan əmi,
g atmə. İş vaẖa lişkui. E kalar cinə ẖədmu borc atmə.
lmu işilli pul bijukoatmə. As yukoatmə va asır borc pul
ana ve borc laẗtıqırmə." Molla Xancan şatığından
ma gəndə hinəni sakit taŝxkui. "Ĉuẗton pul?" - liyə
adıi żızıi-żızıi: "Pan yəẖiz". Də kisın molla Xancanıi
ĉıkıi. Ancax hine Muradu ẗui dalıg hinə puluqıllı ixer
Yaxşı," - liyə molla Xancan curə utağır laẗtığıi. Sətkəx
a mizər, sam cinə kağazışkili kağıi. "Seil yə uxur pul
mə. Seil va ve qol cəkmişkə." Muradıi təhcili pul
car ẗopxunıi ẖədminzi kolıi yokui. Hozıi borc ləkuyə
Murad żoa kağıi. Aslan bəgıi hoz kujalksox totux
ağır żoa kahiyə hinəne ciger latkıi. Fikir kui ki, hoz
ə, hozu Muradış ya yukqoaşə? Əstiga Aslan bəg Sahibi
əgıi kılamzır rıŝyə sufrər kağsın Murad zağaẗti. "Murad
Muslumuş sorŝunıi. Muslumıi li: "Yəğin aĉĉuvudma."
i ẗıkırsu hec kşi ung koẗtişə. Bitinirzu muxoeşə ki,
cir xasiyyət aẗtıjmə. Hanım zağlı hinəx hec kşi
Qaẗtigax miqel Murad mişelli ẗacıyə kılamzır rıŝyə əstiga
duz molla Xancanıi żoa kağıi. San hinu borc pul

Berk-
Sana.
an ancient
place of residence
The ancient settlement
of Bark-Shana can be found
two km south of Khinalig. The
settlement is located on two hills.
A jar with porcelain-like beads, from
a female jewelry piece was found there
as well as another jar with burnt bones
inside. There is no exact information
about when people lived there. There is
a need for archaeological research.

ċirisu kağıi. Murad żoa laẋkorşunu molla Xancanıi Quran likuvreşə. Quran likuvıi tamam kuisox totux molla Xancanıi Muradış sorŝunıi: “Də xetmə vi kefi kısan atmə.” Muradıi li: “Xancan əmi sansan borc pulux cox sağ ol.” Molla Xancan: “Eh! vı, ĉim suvahı ĥədmi gunah vedəvimə, ay bala. Gunah Aslan bəgidəmə. Vı hini həmmişə hər cinəx tamarzıi yaxzağlı. Hinəne gada Muslum orkuiyə likuvur cekui vı likuvur yaxaŝti.” Molla Xancanıi Murad Aslan bəgu qarşı ĉəşirsu fursət ləkilkuval baştahiyə tazdan ĉaxşıi. Aslan bəg bəg kudu xolu Asim bəgmə. Həki sa ŝısı bəg sadu pul aŝtondə kucabırır katĥoat. Muradu hanım səĉĉini ċi ki, sa cini ma hine hec kıla aŝtıdurviĥoa. Dənə yeẑẑini ki, hu ĥəyəli ginəgi təni. Molla Xancanıi gəndə Muradış li: “Vem gunah dənə qovime. Hec sa əli ċamıi Aslan bəgiş sorŝunıiju ki, bə sa dovlətiş e pe ŝel at? Axı də kire xolıi pul ki.” Də kisın Muradıi sınıllı hinəni Aslan bəgi cigə bəg zatxċui. Hinənu li: “Ĉim yəni Aslan bəgi buto var dovlət kajkıyə hinəni kutaş. Vaẑẑındurum qarağır hinəx kalla kili kuiyə ləkpşirdur?” - “Vaha də hasım yaxın kui zadimə,” - liyə Murad ingıi gus ŝacğıi. Molla Xancan hine ĥəməl ĉupĥzağlı şat ċi. Muradıi molla Xancanış li: “Molla əmi, əgər vam asır sətkə koməgval kuiċalı, yə Aslan bəgişilli asır duşmuşĥui pe tencĝirmə.” Molla Xancanıi: “Tələsmişankui, hinu hala vaxt atmə. Va gəşĥui ċidan Muslumuş məktəb kəvvi kircekə. Hinəx totux Aslan bəgu nuba kaĥuidəmə.” Muradıi: “Yaxşı,” - li. Molla Xancanıi Muradu heycə kui ki, “Də sobət hec kşu muĥuansıi.” Muradıi: “Uxur hec cinəş ınĝankui. Də dalıg yə ĥəll kirmə,” - liyə laŝıraxi.

Fərhad hoŝur żoa xeşə puĥu qə dincval ŝuvursu. Hinəx totux gəndə məktəbir kaĥuidşə. Hu żoa kul boş kağaŝtişə. Gulşənıi hu kıl żiyə kurar liċui. Żoa ċandə-ŝuliji cıkağıi Fərhadıi dədə Şahnazu şak żiyə Səkinə sam Sahibi Aslan bəgi təhrif kireşə. Hozıi ung acığvalışıllı, şərəqə kirvalışıllı dədu cıkreşə. Kinajıi urta zağlı Şahnazıi yaĝui inċamzır rişi Gulşənu sam yeznə Muslumu orkitorşunu. Fərhadıi li: “Bəs Sahibu inċamız ĉimə ĉəştondə?”

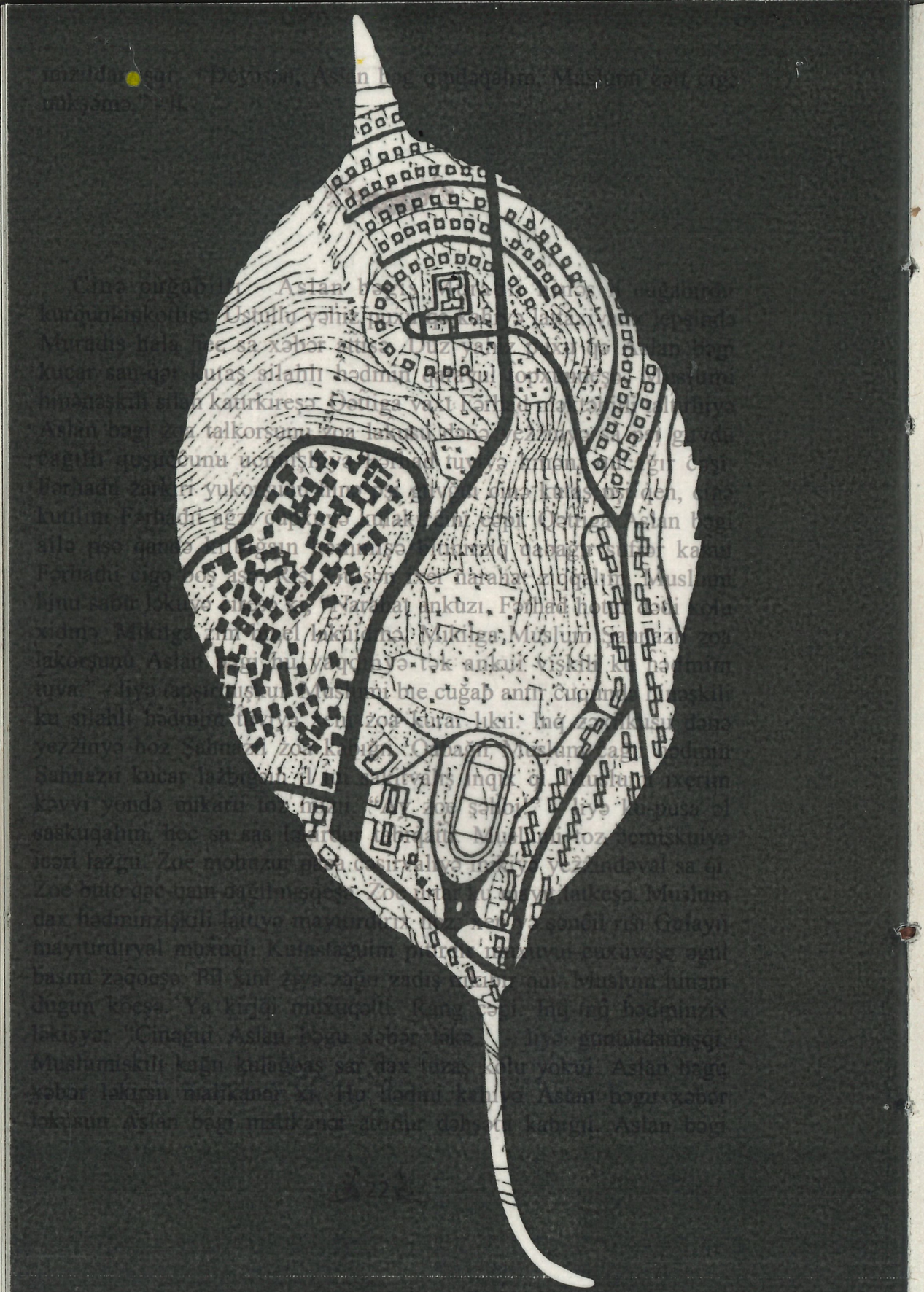
Şahnazıı sa cut inċamzır Sahibu, sa cutum Səkinu ĉəşi. Puxu qə tamamqi. Aslan bəgıı nukar Bəkir hinə qə əstiga harabili kahiyə Fərhad tuviyə Aslan bəgi malikanər cıkağıı. Aslan bəgıı żoa kağısın Fərhadıı Sahibu cıkağıı inċamzır hə hini ləkui. Sahibi inċamzır tencquyə Fərhadıı ijəli pakui. Sahibə Fərhadıx cinə doğma rısıqillim kısan lesreşə. Fərhad dalıg tondə katkui yaxrattişə. Dərsirdir likuvurcekireşə. Əgni zəqsun taza əgni ləkireşə. Suftə kıza gəşsın Fərhad Sahibişkili cinə utağır yezzindeşə. Aslan bəg dax-dax Fərhadu cuğab fatkireşə ki, "Sa qə san e rişi va xispirmə," - liyə bitin xəpkindeşə. Fərhad irəqidan kalla zikinkuiyə: "Hə e rısımə," - ċireşə. Cinə cuğabıllı - Fərhadıı homur il kısan lattakoeşə. Hine onğ-puxu taza əgni aşə. Fərhadıı Səkinu cıkağıı inċamızım Aslan bəgi tencquyə hinənu nişeşə. Hinəx totux Fərhad həyəl qiqalım, hinəş ixer razı yezzineşə.

Murad bəg molla Xancanıı żolu talţirhiyə duz Muslumıı kolu kağeşə. Hini, Muslumu pagallı məktəbir dərs lətondəval tapşırmışkui. Muslum sətkə məhtəl qiqalım, hana əmi həfşki zağiyə hinəş: "Vaha," - li. Mikilga Aslan bəgi ailə pşə qiniyə hərdu hərərğoe utağır pxisın Muradıı Aslan bəgiş: "As vişkili qamaş cıkrı yukoatmə," - liyə hinəne utağır saskui. Aslan bəg Muradıı utağır kahiyə vokkuri ustullur ĉuviyə: "Hə yə vix top ĉəxindətmə, Murad bəg," - liyə rışxanıllı cıkıı. Muradıı li: "Asır vişkili acığ cıkırıı yukoatmə. E sətkə borc atmə. Əgər va pul təkuqalı, yə e borcurdur lattıqırmə." Aslan bəgi həfşkiyə li: "Millət asır borclu korşunu vı curəğu cina borcludu," - li. Murad Aslan bəgi sa cuğabıx totux heĉĉə lətti. Aslan bəgi gəndə li: "Kşu borcludu lişə asım yax muxukoa." Murad: "Zı molla Xancanu borcludmə. Yə cuğab ləkudəmə ki, dax hine borc lattıqırsu." Aslan bəg: "Ma e uxur ləkiri pul attıdimə," - liyə Muradıı ustur żarkui. Murad sətkə żima qi: "Vəziyyətir ĉimə asıton var dovlətiş as heĉĉə duşmuşkuiji?" - liyə sorsunıı. Aslan bəg: "Cunku vım ma sa lıgıldmə. Va uxur işləmişhiyə qazanmışkiri vaxtmə." Hanam li: "Sa var dovlətiş ux hec sa qara qəpigim duşmuşkuidimə. Də var dovlət

asır bıiyiş vaha, xoluş yeżżinjmə. Yəm e şısıval borcux ĉimi vı cıxı kuiyə vı naz-neymət icir yaqqındmə. Va kutaş ləkilkıjı şulisəx, qumarıx ləkujmə. Va i kalla musot kujmə. Va qumarır ĉəşi pulullu bəgiĉĉini vaha, patşahıĉĉını gəxinkuidşəmə. Həki xə va vı uxur fikirləşmişhar!" - liyə cuğab tamam kui.

Sətkə żıma qi, hə kulasta kılım kəvvi kalkıı, Murad bəhritiĉĉini pakamışkui yiqi. Gəndə sabırıllı sorsunıı: "Səx totux kire arar tui hurmət va rıcşəmə. Səx totux zı ve şısı vaha, duşmanmə. Həm muxuhar ki, yə asır duşmuşkui pe ċim tencqirjqi asır kısan muxujmə." Də liyə Muradıı divarır xəĉilqui tufəng yə qətər tuviyə axırıncı əl həfşkiyə Aslan bəgix ləkişyə utağıllı lattıraxi. Aslan bəg sa xi lağa təkəcuvsox totux hana tachiyə hinəne utağır xi. Şısışkili qijit buto Səkinu cıkıı. Səkini lıgıldu haqılkui. "Hala cehilmə. Sa qə hə hinu hine səfirdir muxukuijmə," - liyə Aslan bəgi fikir dağıtmışkiri yiqi. Aslan bəgu muxuqi ki, Muradıı sınıllı hinəşkili duşmanval kircekirdur molla Xancan yə hine kilinmə.

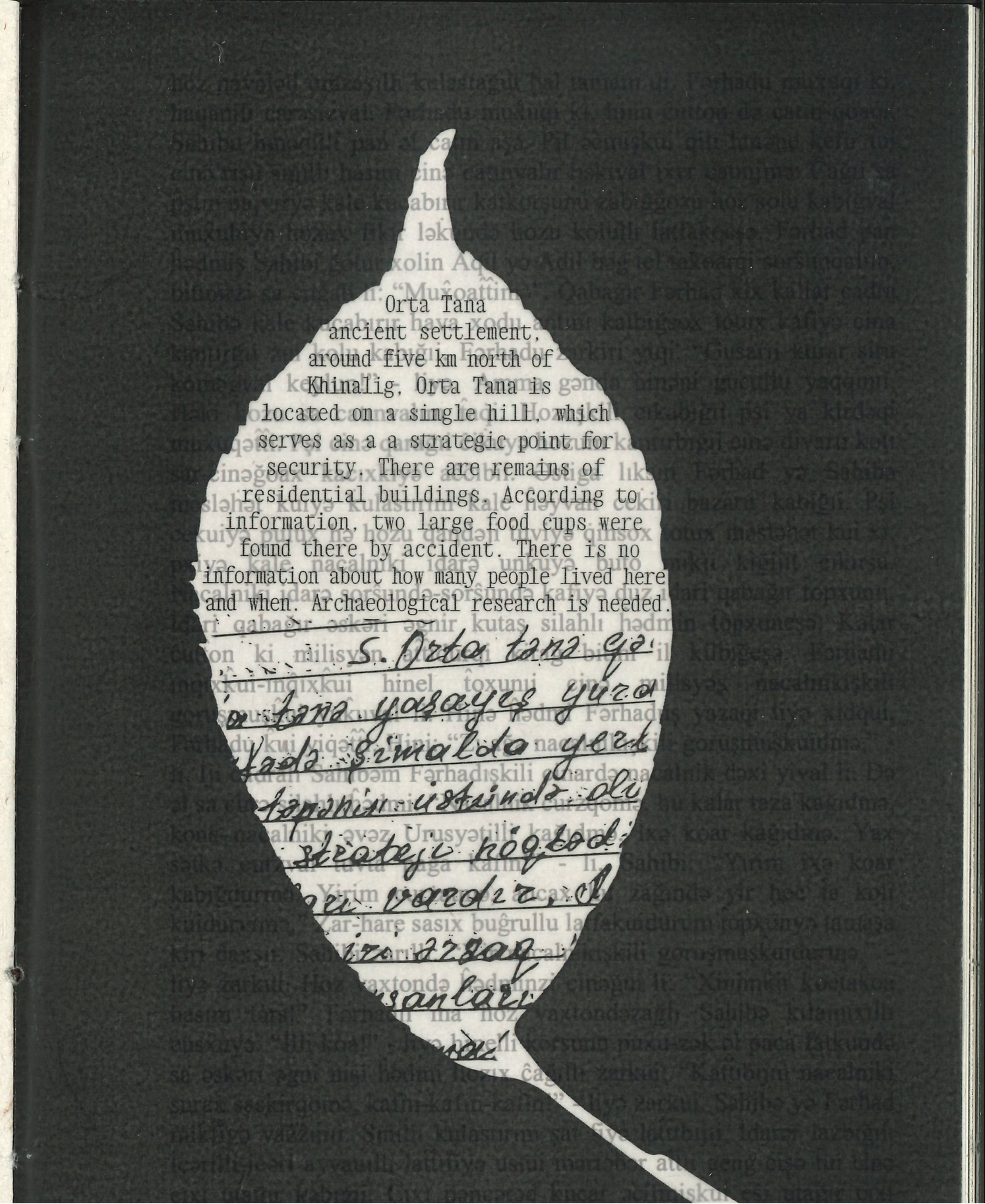
Murad Aslan bəgişkili dahva ksox totux żollu qol kui xi. Hinelli duz molla Xanışıı żoa kağıı. Molla Xanışu də muxuqsox totux ixer şat qi. Hu hinəne żoa yaqqınıı. Ma Murad şısı Aslan bəg hinənu duşman hussab kui. Hu sınıllı kahiyə Aslan bəgi żoa lażiyə hinəşkili cıkırıı cəsarət kotti. Muradu kısan muxoeşə ki, Aslan bəg ixer bic hədmimə. Cinə dəğiği icir hu vukui cuci ginəgi qilpirmə. Hanım zağlı Murad kutaş sa imkan ləkilkıntını kujalkui ki, Aslan bəgiş kısan qisas tuvursu. Mıkır molla Xancan takuvalıllı, vażżınıı mollanzıı Aslan, bəg taxtıllı alĉılkıyə bəgi cige Murad bəgiĉĉini muxukusu cuğab ləkoeşə. Muradum kısan muxoeşə ki, Aslan bəg bəgvalıllı alĉılkırsu, ancax hu yibirval lazımmə. Cinəşqi sa haqqır Muradu ixer fikir kiri yukoattişə. Hala Aslan bəgu ən gran zərbə ĉim itirkirdəqi fikirləşmişkoeşə. Ancax hinəşim hə unkunkoattişə. Muradıı hər fikir kusun Aslan bəgi żoa yeżżinyə məktəbir dərs likuvri misi Fərhad kayə hini pıti qabağır toxundeşə. Sınıllı Muradıı pıtor cişə kağsəĉĉini

yəhiz sılahlı ĥədmi sam Gulşən ţuzvıyə Şahnazıı żoa kağıı. Aslan bəg hinel talıntını Muslumi buto cəməĥət hinel kajkeşə. Kişəş sorŝunqalım, hec kişu hoz ĉim bikidurqi muxŝoaţţişə. Ən miqel varis Salmanım məĥtəl hiyə yeẑẑineşə. Hinel kilbığıı xınıbırzıı Gulşən gujullu ċisxŝuyə zaqqındeşə. Gulşəni hinəni iji cırmağ kuyə pıt ţəpiyə żarkuiyə ţəneşə. Sətkəx totux molla Xancan sa dəstə kallar papax ţui mollanzışkili kağıı. Aslan bəg mayıtırdırıx leşsın muxŝuqi ki, Şahnazım Gulayım boğmuşskuyə zizbət. Aslan bəgi mayıtırdır rıŝyə kafan kirsu tapşırmışkui. Hana cəməĥətiş li ki, "Yas e żoa ĥuijmə." Mayıtırdır rıŝyə kafan kuisox totux ĥulasta mayıtım ĥarabar ĉəşiyə Aslan bəgi malikanər cıkabığıı. Mollanzıı Quran likuvui. Aslan bəgi ĥədminzu tapşırmışkui ki, molla Xancan hec ţa kolu lajqquvun. Muslumi cəməĥətiş Fərhad sorŝunıı. Gəndə "zağıdmə" ċirdu ţaqqaţţi. Aslan bəgu muxŝuqi ki, sa dalıgır ŝısı Muradıı kıl ţuival. Ancax Murad sa dalıgır tək yondəval. Hinu kılaqi koməgval kirdur ţuival. Mayıtırdır Aslan bəgi malikane kanık mərtərbər ĉəşi. Mollanzıı Quran likuvrıı ĉaxşsın Aslan bəgi molla Xancanıx ustui mərtəbər saskui. Hinəşkili acığ sobət ĉaxşıı. Molla Xancan Aslan bəgi utağır lażıyə ţoz acığ yaxi ki, guya dax talţırhiyə bikiğozu Quran likuvursu. Aslan bəgi kahiyə ţoz ĉaxkıı. Żarıllı Xancanış sorŝunıı: "Dur ĥədmin kşi vibdur?" Molla Xancanıı: "Asır ya muxu?" - liyə cigindir ţaşbıżıı. Aslan bəgi: "Yaxşı, hinəga bəs Fərhad ţel at?" - liyə żarkui. Gəndə molla Xancanıı ınq̂-ınq̂: "Fərhad kıla?" - liyə sorŝunıı. Aslan bəg: "Sadıq!" - liyə żarkui. Hinə həĥlətir Sadıq ţuze ağzır kujalkirğui ginəgi: "Yaza?" - liyə ţoz əcmişkui. Aslan bəgi żarıllı: "Xə, ku ĥədmi; sar molla Xanışıx, sarım molla Əcdərix orkə saskirsu." Sadıqıı: "İ pıti gus bəg," - liyə ţoz kəvvi kuiyə kağsəĉĉini dugun qi. Də əl molla Xancanıı canır qi lıkıı. Inq̂ıx qidan pılor kallar aĉĉıkeşə. Ĉuţţon hinəni yaqqınqalım, gəşkoaţţişə. Aslan bəg utağır tu kolu-sa kolu xi kağıı. Sa sahətix totux molla Xanış yə molla Əcdərim kabığıı. Həki puşasta molla Aslan bəgi qabağır kalla kili kuiyə ţopxuneşə. San yarıqıllı laţţığvalıx lepşində Aslan bəgi ĥəfşkıı cinə vəziyyətir hozu sual ləkireşə. Də kşi kujqi, sorŝunıı. Mollanzıı and-aman kiri: "Muxŝoaţţimə," ċireşə. Aslan bəgi gəndə: "Sadıq!" - liyə żarkui. Sadıq kahiyə: "Yaza?" - liyə ţoxunui. Aslan bəgi tapşırığ ləkuyə li: "Ĥədminzix saskə vax ğozıı kılamzır-pacad şikuyə zirzəmir fatkə." Puşasta molli kıl-paca ağzıd şikuyə zirzəmir liqui. Hoz hinel ţaga lantını vaqqındədurqi Aslan bəgiq başqa hec kşu muxŝoaţţişə.

lıı taza bəg - Murad bəg k̂uidmə. Hinəni əsil bəgiĉĉini
q̇isedirix Aslan bəgi dədə-baba din İslam dinu qarşı
şman q̇ival li. Hinelim hinəne utağır laxi paga hinəni
ğır ĉim ċuk̂uidq̇i fikir kitorşunu sınıllı utağıı t̂oz mızıı.
kujalkundə molla Xanış yə molla Əcdər icəri kabığıı.
i: "Həki va cuğab ləkusəĉĉini Aslan bəgi buto puldur
gi tən urtalı pekitoa." "Duzmə," - liyə Muradıı li ki,
al pul buto pekirmə, amm̀a tələsmişankuvun. Bikidur
biyə hed pekirmə." Murad bəgi cuğabırdırışıllı şuphəli
. Bəs molla Xancanıı: "Pe kşu ləkirdə?" - liyə sorŝunıı.
Həm fikirləşmiş̀kuidurmə," - li. Amma hala kir-kiri
ğır hanım ċuk̂oa ki, kirəş hec kıla şuphələnmişansıvı.
a mahalıı liq̇ebiriş cəməhət kilbığıı. Aslan bəgi
i sam Gulşəni hanam Bəkiri mayıtım seil cıkabığıı.
ini mayıtıı ustur dabıllı t̀əni-t̀əni "Dədə!" - liyə żarkui.
ċinəğoaş sorŝunıı: "Yaxşı, Aslan bəg yə hine gada
ahvar biki. Bəs hine xinimkir yə żınasa kşi vibi?" Də
narağlı kağıı. Dabıllı t̀ini tamam kuisox totux Murad
niz kiri-təmiz kiriyə cıkıı. "Cəməhət! Səkini zı hinəne
ĉĉini yaqqındmə. Aslan bəg cəməhət usyanır
əne ailə Bəkiru tapşırmışkuiyə illi cəpilkui. Ancax
əgi ailu xəyanət kui. Hozıı t̂uvıı t̂aş-qaş bıla kirsu
ini yə Gulşən zizbiyə cəptorşunu asır zağıı. Bəkiru
. Ancax yə hu yibi." Murad bəg gəndə dabıllı t̀əni
əməhəti aralı kşiq̇i li: "Yaxşı hinəga Sahibə yazıq̇i?"
ətkə t̂oxunyə gəndə ĉaxşıı t̀əni-t̀əni: "Hec asım
li. Cinaq̇i kirağ liq̇ebiriş cəməhəti arar nə Fərhadıı
nə də cəməhət t̀əni-t̀əni Aslan bəgi ustur qalt̂ırmışkui
təx totux molla Əcdər yə molla Xanış Murad bəgu baş
ıtabırı pxi.

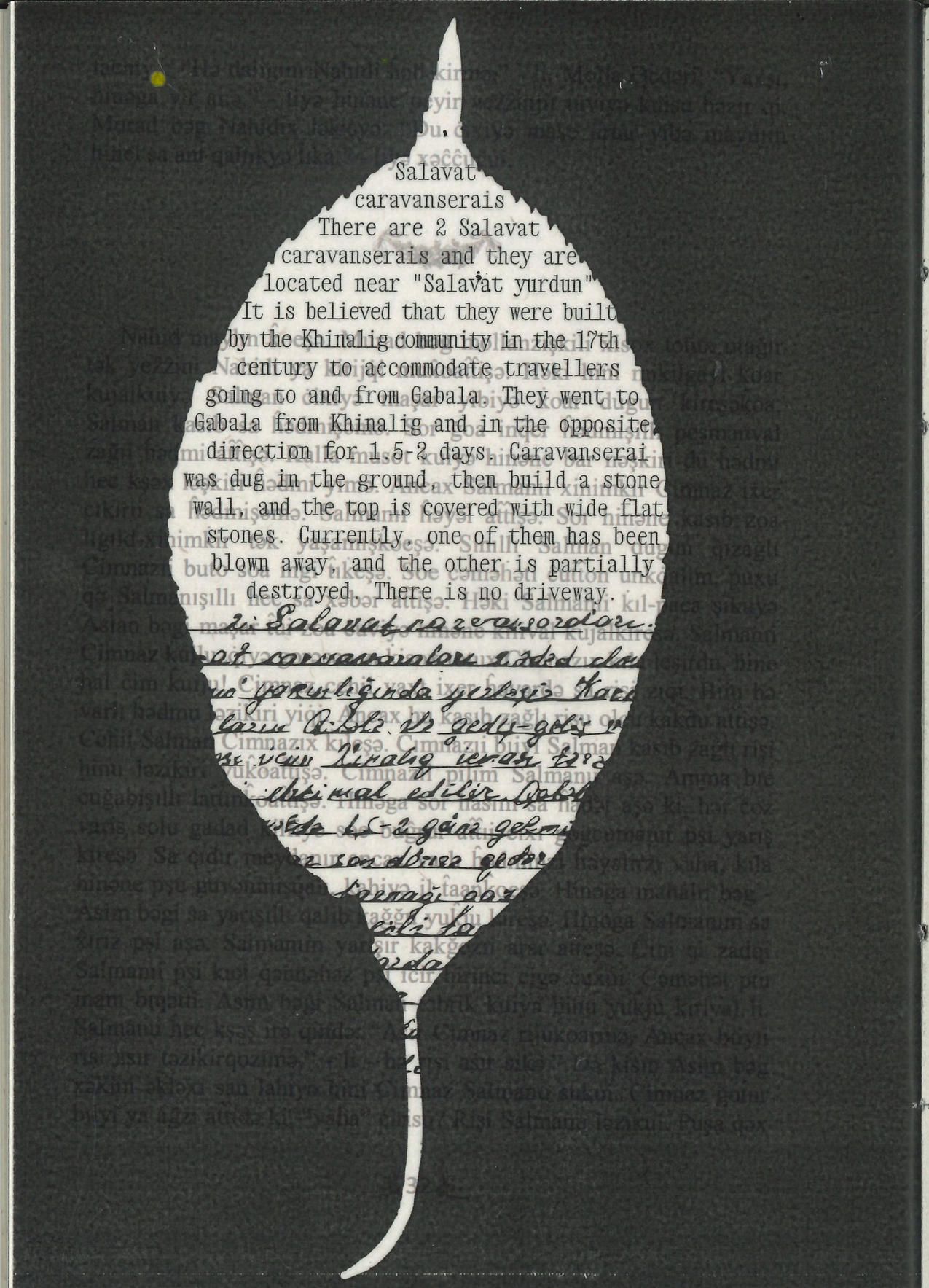
ə k̀ula q̇ər Fərhad yə Sahibə k̀alar lacpxınıı. Hoz k̀alar
a q̇i. Hozu ya kirijq̇i, cu k̂uidurq̇i muxûuq̇əttî. K̀ala cıxı

ustol, hini buğrur qansəx lacpxınyə ustulur çebiyə ciginir pagonlu ĥədmin aşə. Ustolıi mıkır əgnir taza əgni ciginir zərli pagon sa cehil bəg çuveşə. Sahibə yə Fərhad ţuze ağzır ţopxunyə vaẑẑınıi. Fərhad hinə cehil bəgix ləkişi. Cinaqi sınıllı dədə Şahnaz kasyə hini pıti qabağır ţosxunıi. "Yaxşı, anĥuidurmə," - liyə hinə cehil bəgi buğrur ţudur orkui. Hanam "Kafın-kafın!" - liyə Fərhad yə Sahibu çebirsu ustul taŝxkui. Fərhad yə Sahibə heççə lində lap musof ustulur çebi. Hinə bəgi li: "Asır suri sas kişəmə ancax il şire iclas qoşəmə. Hanım zağlı sətkə surax icəri saskirsu cer qişəmə. Lişeylun suru ya ciri yukqoaşəqi." Ancax Fərhad yə Sahibu muxuqəţţi cuğab cinəxilli çaxşıirdəqi. Kulastırzışım pılor hinə bəgi ijəli ţuvunqəţţi. Fərhad hər hinə bəgix ləkiştorşunu gah dədə Şahnaz, gahım rıŝılır kafiyə pıti qabağır ţopxunui. Fərhad ţənisu çuxui. Hoz hanım çebi zabığsın hinə bəgi: "Sure cuğab lişeylun, yə suru koməgval kirijmə," - li. Həkan Sahibəş ţəniji alckıi. Hu bəg çuvu cigəli ţachıyə, Sahibi kolu kahiyə: "Vı cinəx ţənival?" - liyə sorŝuntorşunu Fərhadış ţəniji qalţırkıi. Hinə cehil ĥədmi heççə lində sakit ţoxunui. Hinu muxuqi ki, dur kılaqi ixer uzaxıllı kabığıi ĥədminmə. Hozum dərd kiğətmə. Uzaxıllı lisın cinaqi hə hinim ţəniji kağıi. Dax hinəni kajkıyə: "Zur cinəx ţənival?" - liyə sorŝunıi. Sahibə zıtınyə tamam kuisox totux cıkırıi çaxşıi. Bəgi ailər cini kazığvalıxıllı çaxşıyə ta ki əmi hoţur ailə basar kirvalıx lantını. Hinə bəgu də Aslan bəgi rişival muxuqsın, Aslan bəgim Şahnazışkili qovumval muxuqsın, Şahnazıi yə rişilir bikival kisın ţəni çaxşıi. "Bəs du kıla?" - liyə sas çixiri-çixiri Sahibəşilli Fərhad sorŝunıi. Sahibim: "Hum Sahnazıi gada Fərhadmə," - li. "Fərhad, du Fərhadu?" - liyə hinəni Fərhadıi ustur fatkui. Fərhad qaxhiyə yeẑẑini. Hinə bəgi: "Du, e ŝısı Fərhadmə," - liyə ţəni-ţəni Fərhad qucağkui. "Ŝısı" cuğab kisın Fərhad mişeli ţacığğui ginəgi hini ijəx əkşi. Hinə bəgi: "Zı Yaqubmə, ve ŝısı: Yaqub," - liyə ŝısıi ijəli pakui. Fərhadım Yaqub qucağkui. Də buğurullu məhţəl siyə raẑẑınıi. Hec haqılır kağəţţi ki, sın cinəga solu əskərvalıi zuvili xi yetim sa gada hasım cinə vəzifər həm hozıi ən catın cinə qə hozıi qabağır qalţırkuidmə. Dədə yə rıŝılırzıi biki xəbər kisın Yaqub bəg ixer ţınıi. "Yə hozıi qisas ţuvurmə!" - liyə paga əstiga kin koeţakoa. Murad bəgi bəgval cıqırsu. "Kafın, kirağ san kir-kire curzval ţuvtoa." Fərhad yə Sahibə hinəne zoa çixi. Hokuməti Yaqub bəgu taza sa zoa ləkoeşə. Yaqub bəgim birinci qəşə ki, hinə zoa lakui. Yaqub bəg vəzifər taza kağeşə. Kirağ dalıgıi cigəx leşiyə paga sor dədə yə rıŝılırzıx leşirsu kuidşə.

Ancax hanım qi ki, Fərhad hinəni kutili kağıi. Həm hasım cinə xəbərişkili. Kirağ san Fərhad yə Yaqubu xorəg Sahibi yexui. Puşa ĥədmi sanıi pşə qinsox totux gəndə sobət kiri çaxşıi. Yaqubıi Fərhad yə Sahibu ixer sualdır ləkui. Usurdurullu zağındə doğma soe sobət kirisu hozu heycə kui. Yaqubıi ĥədmi orkuiyə Sahibe xolinzix saskircekui. Sahibe xolin Adil yə Aqil bəgin kabığıi. Hoz Sahibəşkili goruşmuşfiyə hər ya muxuqisox totux kulasta xolin bıtınıi. Sahibə san xolu Adil bəgişkili hine zoa sıxi. Əstiga gəndə Yaqub bəgi zoa kabığıi. Yaqub bəg cinə cıxı orduşkili koeşə. Kirağ Fərhadıi Sahibi taza əgni nişeşə. Puşori dəstədi icir sa ĥaraba ĥarabıi icir Sahibə Fərhad sam Sahibe xolin Adil yə Aqil bəg aşə. Yaqub bəgi kabal qəţţigax totux Aslan bəgi cigə kabğıi.

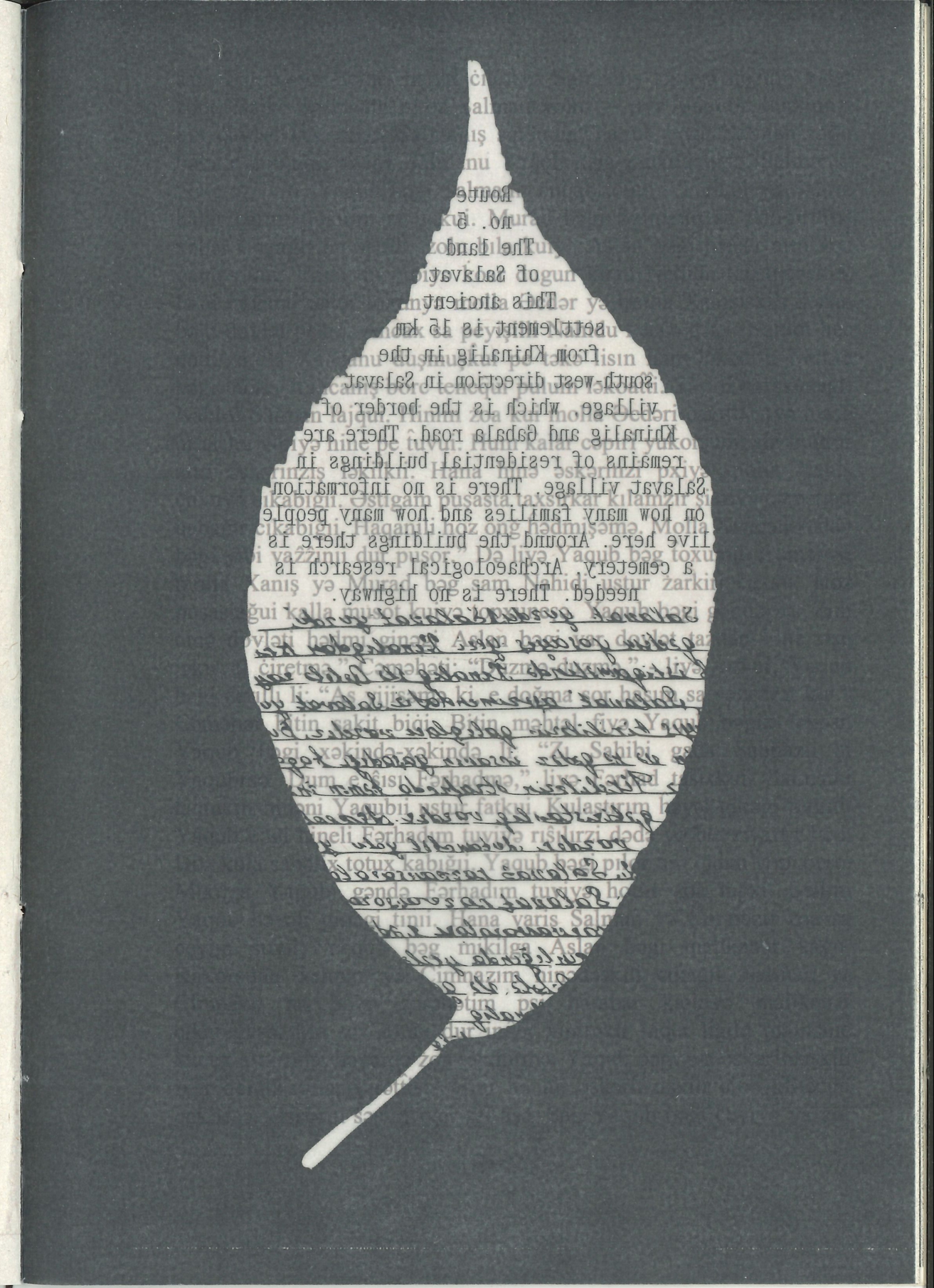
Zək qəx totux cuğab ləkuzağlı Murad bəg, molla Əcdər sam molla Xanış cinel kabığıi. Hoz Aslan bəgi maşar aţţıi zoa kafiyə Aslan bəgi var dovlət urtalı pekirisu. Murad bəgi Aslan bəgi buto kağazırdır zoa ţui ţaş-qaşırdır, puldur hinənəşkili cıkağeşə. Xancanıi nukar Nahidi Fərhad ğoţur varis Salman cəməhətişilli qamaşţə eŝi zoa yaqqındeşə. Inq aşə ki, Fərhad yə Sahibi Salmanu cıksəş, cəməhəti xəbər çipxirsəş. Murad bəgi cinaqi Aslan bəgi dovlət pekitorşunu molla Xancanıí zu ləţţii. Puldur pekuisox totux ınqa yə bınıi cigəbiri ixer pe Murad bəgi hinənu yaqqınıi. Nahidi: "Bəs molla Xancanıi pe ţel at?" -liyə sorŝunsun Murad bəgi: "Molla Xancan kizağlı hinu heççə lənkuijimə," - li. Molla Əcdər yə molla Xanışıi hine peyim: "Puşorzi arar pekitoa," - li. Nahid hinənəş yaqqınınqəţţi. "Haqanili ən cıxı pe asır təkireşəkoa," - li. Cit utağıi cinə kuncur kılpaca çikui Salmanıi qabağır qi. Murad bəgi Nahidiş: "Vi sas dəqqə va ya ungullu işkili hasım cıkrat," - li. "Ve borc səx totux asır dalıg kirvalmə," - li. Buto sediriş ung itkıri Nahidi nəkidir qamaş kui vızax kıl fatkiri yiqi. Murad bəgi nəkidir tapanca zağıyə hinəni kajkıi. "Yaxşı, ma kire sobət tamam bıqşəmə gərək də sirr kire arar vaẑẑındətkoa," - liyə tuğozu xəççuğui. Molla Əcdər: "Yaxşı, bəs du ya kitoa?" - liyə pıtili Salman taŝxkui. Murad bəg çuvui cigəli

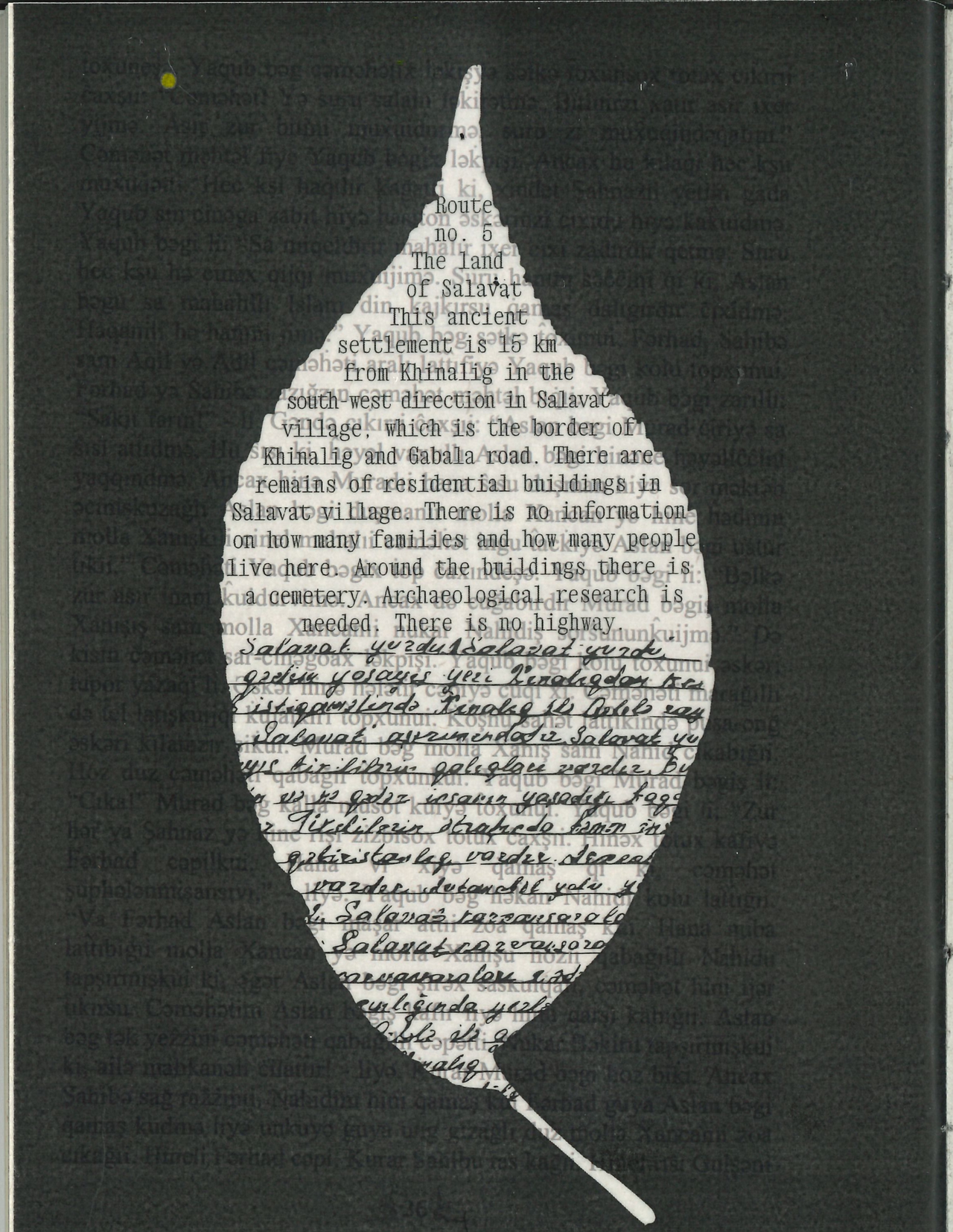

totxum bəginzu aid sa enğ kui. Hinə qəxilli saga lantını Cimnazış sa gran cuğab ləttî. Hoz sar-cinəğu ixer bijikoeşə. Cimnazıı ixer cıkqalım, gəndə Salmanışıllı uzur istəmişkuiyə hə hə barış koeşə. Buto də Salmanıı pıti qabağıllı kahiyə lattaxi. Salmanıı pil xınıı żıı. Hu kılisu fikirləşmişkui mikilga kujalkiri Nahidix ləkişi. Zağıı ki, Nahid hə hum cinəx qi fikirləşmişkoet. Nahid Salmanıx ləkişsın zağıı ki, pil xınıı żet. Sətkə toxunui. Sın-kunim lahiyə-talıxsox totux hasım kuijimə liyə nəkidilli vaz qaltırvıı. Salmanıx ləxilğıı. Salmanu hanım səccini qi ki, hu esi utağır kılidkoa. Ungumullu kəlmə şəhadət likuvui. Nahidi zikiniyə Salmanıı kul şukui ink təqquyə ağzır tui ink əcmişkuiyə li: "Pacad va əcmişkə xə ve żoa vı żolu bılakuiyə il dustağıccını yaqqınzağlı e taxsırışıllı lattaxə." Də cuğabırdır liyə dax utağıllı lattırğıı. Salman hinəni tupu inam qətti. Dax pacad əcmişkuiyə hava xodu qində żoa lakusu tələsmişqi. Inq zəxilkusu dənə yeżżineşə. Nahidu muxoeşə ki, molla Əcdər molla Xanışıllı curə hiyə hozıı sor kui koar maşıı icilli lattıkoarmə. Maşıı icir molla Əcdəri koar təquyə ustur tui qızıl puluşullu hinəne pe tuviyə kalar cəpiri yiqi. Salman cuviyə fikir kitorşunu Nahidim cit fikir kui. Asıton dalıgırdır kuiyə Aslan bəg yibi asır ya qiymət təkui ki, səx totux ya qiymət təkirsu? Nahidi xiyə hinəne żoa tək takui molla Xancanıı dax-dax təmiz kuiyə hana taxcar qutıı icir yaqqındə tapanca tuviyə pşi maşaş kolu nəşkui.

Murad bəg, molla Xanış sam molla Əcdər hozıı arar Aslan bəgi pul pekuisox totux molla Əcdər yə molla Xanış koar curə kui cigəx lantını cinel kabığıı. Seilli curə biqi. Molla Əcdəri maşıı icilli hinəne pşi uslufullu nəşkireşə. Cağıllı Nahid hinəx ləxkırsu hinəne pşi kəvvi nəşkireşə. Maşe urtar molla Əcdəri tupu pşi pace sas ki. Pşi vaqqınyə top ləkui hə sas miqelilli kakuval kiyə pşili tenciyə vişədi arar qamaş qi. Sətkəx totux pşiyi ustur Nahid kağıı. Nahid zağiyə molla Əcdər qamaş qi cigəli talţırhiyə: "Vı cu tələsmişkoet?" - liyə Nahidu sual ləkui. Nahidi pşi vaqqınyə: "Vı kılisu," - li. Molla Əcdər tupu inam qətti. "Cim yəni zı kılisu?" - liyə sorsunıı. "Hasım yibiri," - liyə

ĉoxuneşə. Yaqub bəg cəməhətix ləkişyə sətkə ĉoxunsox totux cıkırıi ĉaxşıi: "Cəməhət! Yə suru salam ləkirətmə. Bitinirzi xatır asır ixer yijmə. Asır zur bitini muxĉuidurmə, suru zı muxĉuqindəqalım." Cəməhət məhĉtəl fiyə Yaqub bəgix ləkpişi. Ancax hu kılaqi hec kşu muxĉuqəttti. Hec kşi haqılır kağattti ki, xindet Şahnazıi yetim gada Yaqub sın cinəga zabit hiyə hasıton əskərinzi cıxıdu hiyə kaĉuidmə. Yaqub bəgi li: "Sa miqeldirir mahalır ixer cıxı zadırdır qetmə. Suru hec kşu hə cinəx qijqi muxĉuijimə. Suru hanım səĉĉini qi ki, Aslan bəgu sa mahalıllı İslam din kajkırsu qamaş dalıgırdır cixidmə. Haqanili hə hanım jimə." Yaqub bəg sətkə ĉoxunui. Fərhad, Sahibə sam Aqil yə Adil cəməhəti aralı lattıfiyə Yaqub bəgi kolu ĉopxunui. Fərhad yə Sahibə zazığzın cəməhət məhĉtəl bıqıi. Yaqub bəgi żarıllı: "Sakit farın!" - li. Gəndə cıkırıi ĉaxşıi: "Aslan bəgi Murad ciriyə sa ŝısı attıdmə. Hu ŝısı ki, ĥəyəl vaxtıllı Aslan bəgi hinəne ĥəyəliĉĉini yaqqındmə. Ancax hinə Muradıi hana ŝısu duşman hiyə sor məktəb əcmişkuzağlı Aslan bəgi duşmanır molla Xancan yə hine ĥədmin molla Xanışkili cinel mahalıi cəməhət ingu ĉackıyə Aslan bəgi ustur ĉıkıi." Cəməhəti Yaqub bəgix ĉop ĉaxındeşə. Yaqub bəgi li: "Bəlkə zur asır inam ĉuidurvimə. Ancax də cuğabırdır Murad bəgiş molla Xanışış sam molla Xancanıi nukar Nahidiş sorŝununĉuijmə." Də kisın cəməhət sar-cinəğoax ləkpişi. Yaqub bəgi kolu ĉoxunui əskəri ĉupor yazaqi li. Əskər hinə ĥələtir cəpiyə cuqi xi. Cəməhəti marağıllı də ĉel latışĉuijqi kujalkiri ĉopxunui. Koşnu sahət lattıkındə puşa-onğ əskəri kılamzır şikui. Murad bəg molla Xanış sam Nahid cıkabığıi. Hoz duz cəməhəti qabağır ĉopxunkui. Yaqub bəgi Murad bəgiş li: "Cıka!" Murad bəg kalla musot kuiyə ĉoxunui. Yaqub bəgi li: "Zur hər ya Şahnaz yə hine rişi zizbisox totux ĉaxşıi. Hinəx totux kafiyə Fərhad cəpilkui. Hana vı xiyə qamaş qi ki, cəməhət şuphələnmişansıvı," - liyə. Yaqub bəg həkan Nahidi kolu lattığıi: "Va Fərhad Aslan bəgi maşar attıi żoa qamaş kui. Hana nuba lattıbığıi molla Xancan yə molla Xanışu hozıi qabağıllı Nahidu tapşırmışkui ki, əgər Aslan bəgi şirəx saskuiqalı, cəməhət hini ijər ĉıkırsu. Cəməhətim Aslan bəgiş kafır liyə hinu qarşı kabığıi. Aslan bəg tək yeĉĉini cəməhəti qabağıllı cəpattti. Nukar Bəkiru tapşırmışkui ki, ailə malikanəli cilattır! - liyə. Kurar Murad bəgi hoz biki. Ancax Sahibə sağ raĉĉınıi. Nahidim hini qamaş kui Fərhad guya Aslan bəgi qamaş kudmə liyə unkuyə guya ung gizağlı duz molla Xancanıi żoa cıkağıi. Hineli Fərhad cəpi. Kurar Sahibu ras kağıi. Hinel rıŝı Gulşəni

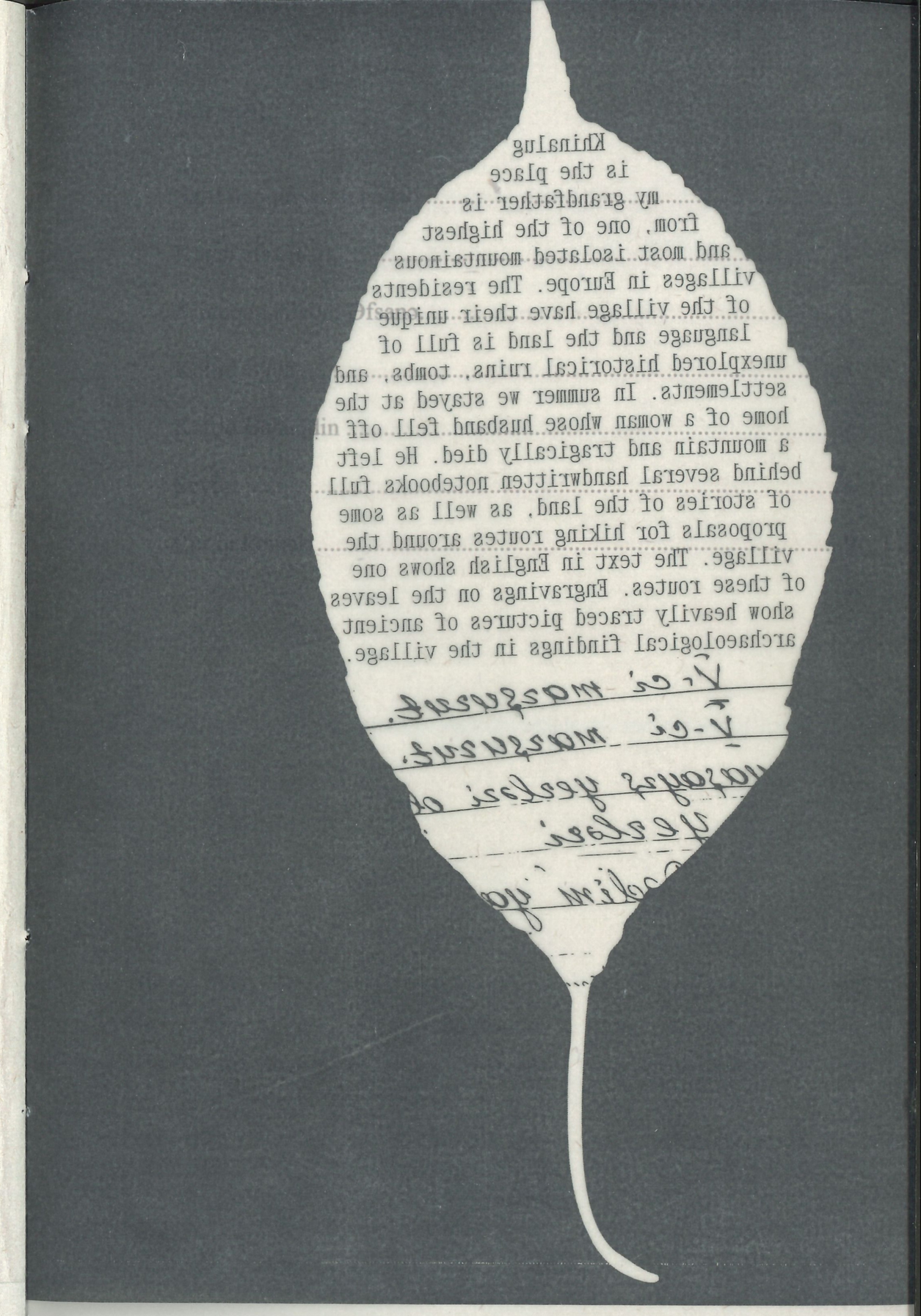

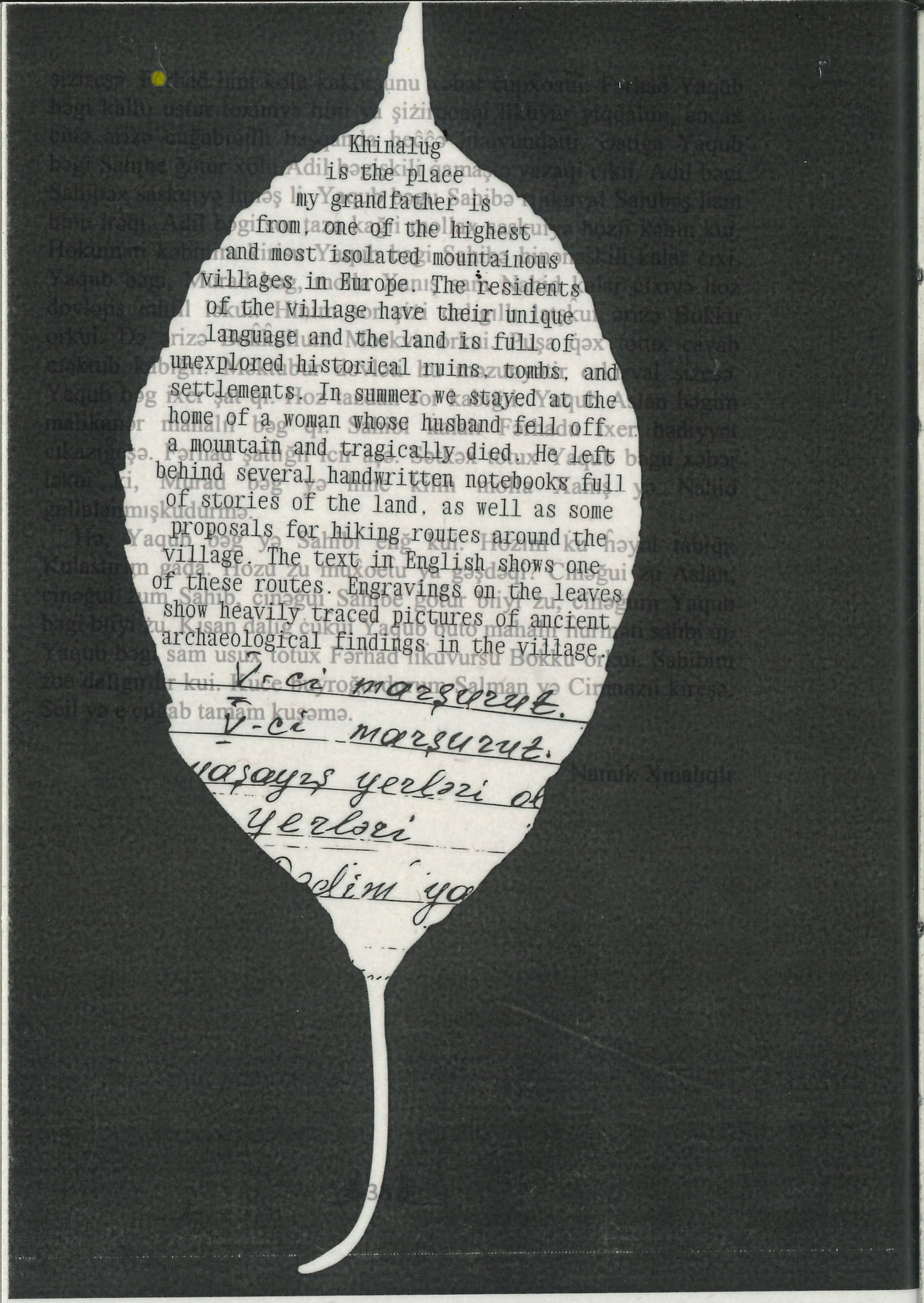
sam Səkini yə Bəkiri mayıt ċılafiyə Salmanış ləkuyə hozum kalar cəpi. Bəlkə də hasım jikoa Salman xolu," - liyə Yaqubıi ĥədminzi kix qamaş ĉui yukui Salmanış sorŝunıi. Yaqub bəgu Salman zağıi ĥələtir muxuqi, ancax Salmanu Yaqub hala muxuqəttişə. Salmanıi: "Ə-ə-ə," - li. Yaqub bəgi Salmanıi cuğab ĉəqui. "Fərhad yə Sahibi kalar catın qiqalım, zı unkui. Murad bəgi Salmanıi sa dalıgırdırış xəbər ĉuizağlı hu sanıllı żolu bıla kuiyə Aslan bəgi maşar attıi żoa qamaş kui. Hana hu yibiyə koar dugun kirsu Nahidu tapşırmışkui. Hini cuğabıi ustur ĉoxunyə molla Əcdər yə molla Xanışışkili Aslan bəgi dovlət pekui. Ancax sa peyişilli Nahidu heĉĉə qəttı. Nahidi hec qəttı molla Xancanu duşmuşkui pe təkə lisın həm ləkoattı. Murad bəgi molla Xancanış borc tencĉui pulum ləkoattı. Səşilli ĥəfşkuzağlı Nahidi Salman lajqui. Hinim żoa kui molla Əcdəri cağıllı xiyə maşe urtar hu yibiyə hine pe ĉuvui. Hum kalar cəpiri yukorşunu sui buğrur attıi əskərinziş ləkilkıi. Hana hinə əskərinzi pxiyə molla Xanış ċuxuyə cıkabığıi. Əstigam puşasta taxsırkar kılamzır şikuyə cəməhəti qabağır cıkabığıi. Haqanili hoz onğ ĥədmişəmə. Molla Xancan Aslan bəgi yibi vaẑẑınıi dur puşor." Də liyə Yaqub bəg ĉoxunui. Cəməhəti molla Xanış yə Murad bəg sam Nahidi ustur żarkiri ĉaxşıi. Hoz puşastağui kalla musot kuiyə ĉopxuneşə. Yaqub bəgi gəndə li: "Zım cinə dovləti ĥədmi ginəgi Aslan bəgi var dovlət tazdan hine rişu ləkirval ċiretmə." Cəməhəti: "Duzmə-duzmə," - liyə żarkui. Yaqub bəgi żarıllı li: "As yijişəmə ki, e doğma sor hasım sa vəziyyət kui." Cəməhət bitin sakit biqi. Bitin məĥtəl fiyə Yaqub bəgix ləkpşi. Yaqub bəgi xəkində-xəkində li: "Zı Sahibi gada Şahnazıi şi Yaqubmə. Dum e ŝısı Fərhadmə," liyə Fərhad taŝıxkui. Salmanıi tatankılı hinəni Yaqubıi ustur fatkui. Kulastırım ĥəyəl ginəgi bıtınıi. Yaqub bəgi hineli Fərhadım ĉuviyə rıŝılırzi dədə yə bıe ziyartır laxi. Hoz kula sahətix totux kabığıi. Yaqub bəgi pılor tını qıdan yopxoeşə. Mikilga Yaqubi gəndə Fərhadım ĉuviyə hoĉur żoa lapxi. Seilim Yaqub ĥəyəli ginəgi tınıi. Hana varis Salman yə Cimnazıi żoa sa ceyim ŝuvıi. Yaqub bəg mikilga Aslan bəgi malikanər kağıi. Kakorşunu Salman yə Cimnazım hinənəşkili cıkağıi. Salman yə Cimnazıi hə hozıi zərəhətim pşi ĥarabar kajkıyə malikanər cıkabığeşə. Ma səx totux dur inqer xinimkir inqer lıgıld malikane kucax attıi misi ĥəyərdə żoa takdurmə. Yaqub bəgi ma əskərinzişkili ixer acığlı rəftar kirəttişə. Hini hə hu əskərinzişkili cinə kiliĉĉini ċukoeşə. Əskərin səşilli ixer şat aşə. San Yaqub bəgi ĉuviyə yazaqi

şiżireşə. Fərhad hini kolu kaĥorşunu xəbər ċupĥoaťťi. Fərhad Yaqub bəgi kallıi ustur ĥoxunyə hini ya şiżirqoaġi liḱuvur yiġġalım, ancax cinə ərizə cuğabıġıllı başqanda Ħeĉĉə liḱuvunġəťťi. Əstiga Yaqub bəgi Sahibe ğoťur xolu Adil bəgişkili ġamaşťə yazaġi cıḱıi. Adil bəgi Sahibəx saskuiyə hinəş li. Yaqub bəgu Sahibə rijiḱuval Sahibəş lisın hinu irəġi. Adil bəgi sor taza kağıi mollax saskuiyə hozıi kəbin kui. Hokuməti kəbinim kirisu Yaqub bəgi Sahibə hinənəşkili ḱalar ċixi. Yaqub bəgi, Murad bəg, molla Xanış sam Nahid ḱalar ċixiyə hoz dovlətiş təhfil ləḱui. Hinim sor şiżi dalıgıllı latşĥui ərizə Boĥĥu orkui. Də ərizə BoĥĥullumMoskva orkui. Puşa ġəx totux cavab məktub kabığıi. Məktubur dovləti hu məzunyətir orkirval şiżeşə. Yaqub bəg ixer şat ġi. Hoz tazdan sor kabığıi. Yaqub Aslan bəgim malikanər mahalıi bəg ġi. Sahibi ḱalalı Fərhadu ixer hədiyyət cıkazığeşə. Fərhad şaťťığıi icir aşə. Sətkəx totux Yaqub bəgu xəbər ləḱui ki, Murad bəg yə hine ḱilin molla Xanış yə Nahid gullalanmışkudurmə.

Hə, Yaqub bəg yə Sahibi enğ kui. Hozım ḱu ĥəyəl ťabıġi. Ḱulastırım gada. Hozu żu muxoeťu ya gəşdəġi? Cinəğui żu Aslan, cinəğui żum Sahib, cinəğui Sahibe ğoťur bıiyi żu, cinəğum Yaqub bəgi bıiyi żu. Kısan dalıg ċuḱui Yaqub buto mahalır ĥurməti səhbi ġi. Yaqub bəgi sam usux totux Fərhad liḱuvursu Boĥĥu orkui. Sahibim żoe dalıgırdır kui. Kuce buyroğurdurum Salman yə Cimnazıi kireşə. Seil yə e cuğab tamam kuşəmə.

Namik Xınalıqlı

İcir aẗtıjı:

Şairi haqqır sa-ku cuğab 3

Kətişi əfsanə.....4

Ḳunuqan Abdali Əfsanə.....5

Kəẗtid Baḥa 5

Kəẗtid Bahaddin 7

Seyfəl 8

Ĉer ḳi komək 9